

Oslo

Mangfoldskompetanse og ressurser innen barnevernsfeltet

Barne- og familieetaten
Seksjon for tjenesteutvikling

2024

Trykk: Oslo kommune

Foto: Thomas Ekström

Design/layout: Oslo kommune

Etterarbeid tekst: Seksjon for
tjenesteutvikling

Ansvarlige: Seksjon for tjenesteutvikling

Innhold

1	Sammendrag.....	5
2	Spørreundersøkelse om mangfoldskompetanse	6
2.1	Gjennomføring av spørreundersøkelsen	6
2.2	Informasjon/statistikk om respondentene	6
2.3	Kontekst for respondentene	7
2.4	Kjønn og seksualitetsmangfold	8
2.5	Urfolk og nasjonale minoriteter	11
2.6	Etnisitet.....	13
2.7	Tolkerutinen og kvalitetssikring av tolk	15
2.8	Funksjonsnivå.....	17
2.9	Sentrale funn, behov og utfordringer	22
2.9.1	Behov for rutiner, metoder og verktøy.....	24
2.9.2	Kompetanseheving og fokus på refleksjon, forståelse og holdninger	25
2.9.3	Utfordringer	26
2.10	Oppsummering	27
3	Innspill fra organisasjoner	28
3.1.1	Kjønn og seksualitet	28
3.1.2	Urfolk og nasjonale minoriteter	29
3.1.3	Funksjonsvariasjoner	30
3.1.4	Etnisiteter og språklig minoriteter	34
3.2	Informasjon om arbeid med mangfold fra oppvekstsektoren	37
3.3	Innspill fra sentrale råd og foreninger.....	37
3.3.1	Innspill fra ungdomsrådet i BFE	38
3.3.2	Innspill fra sentralt ungdomsråd	39
3.4	Videre dialog med organisasjoner og tros- og livssynssamfunn.	40
4	Veien videre og forslag til kompetansehevende tiltak	42
4.1	Modulbasert opplæring.....	43
5	Vedlegg.....	46
5.1	Oversikt over eksisterende veiledere, rutiner og nettressurser.....	46
5.1.1	Kjønn og seksualitet	46
5.1.2	Nasjonale minoriteter, etnisiteter og språklige minoriteter	46
5.1.3	Prokus	47

5.1.4	Funksjonsvariasjoner	48
-------	----------------------------	----

1 Sammendrag

Byrådsavdelingen for oppvekst og kunnskap har gitt barne- og familieetaten (BFE) i oppdrag å kartlegge tilgjengelige ressurser for kompetanseheving om temaet mangfold i Oslo kommune. Herunder kartlegge hva slags opplæring, rutiner, metoder og verktøy som benyttes i barnevernet i Oslo for å sikre mangfoldsperspektiver og likeverdige tjenester. BFE har gjennomført en spørreundersøkelse for å kartlegge mangfoldskompetansen i barnevernstjenester, og den første delen av rapporten inneholder en oppsummering av undersøkelsen. Samtidig har BFE gjennomført fokusgruppeintervju med fire barnevernstjenester, og rapporten suppleres med informasjon fra intervjuene (leveranse 1).

Den andre delen av rapporten består av oppsummering av innspill fra foreldre, barn/unge, relevante brukerorganisasjoner, og BEFs vurdering i forhold til videre dialog- og informasjonsarbeid (leveranse 2 og 3). Den siste delen av rapporten består av BEFs vurdering og forslag til kompetansetiltak og implementering (leveranse 4 og 5).¹

Kartleggingen belyser at det er behov for strukturert implementering av mangfoldskompetanse og forankring i de lokale barnevernstjenestene. BFE vurderer at et opplæringsprogram bør bestå av kunnskap om de ulike diskrimineringsgrunnlagene, interseksjonalitet, refleksiv praksis, holdningsarbeid og tverrfaglig samarbeid med organisasjoner og andre hjelpeinstanser. Opplæringsprogrammet bør inkludere rutiner, verktøy og metoder som bidrar til å styrke eksisterende praksis og kompetanse.

¹ Dialog- og mangfoldsarbeid som en del av kompetanseutvikling til bydelene. Statusmøte 27.11.23.

2 Spørreundersøkelse om mangfoldskompetanse

2.1 Gjennomføring av spørreundersøkelsen

Byrådsavdelingen for oppvekst og kunnskap har gitt barne- og familieetaten (BFE) i oppdrag å kartlegge tilgjengelige ressurser for kompetanseheving om temaet mangfold i Oslo kommune. Det er i arbeidsprosessen etablert en arbeidsgruppe bestående av deltakere fra Bjerke, Frogner, Søndre Nordstrand og Gamle Oslo barnevernstjeneste.

BFE har i samråd med arbeidsgruppen valgt å utarbeide en elektronisk spørreundersøkelse om mangfoldskompetanse. Formålet med undersøkelsen har vært å kartlegge eksisterende kompetanse, rutiner, verktøy og metoder og behov for videre kompetanse i Oslo sine barnevernstjenester. Undersøkelsen har blitt sendt til alle ansatte i de 15 barnevernstjenestene, omtrent 756 deltakere. Undersøkelsen ble besvart av 268 ansatte, og dette gir en responsrate på 35,44 prosent.

BFE har i tillegg gjennomført fokusgruppeintervju med fire barnevernstjenester for å kartlegge mangfoldskompetanse og kunnskapshull.

2.2 Informasjon/statistikk om respondentene

Responsrate basert på stilling, arbeidserfaring og utdanning.

Fagutvikler/spesialkonsulent/teamleder	14,93 %
Kontaktperson/familieveileder/miljøterapeut	73,88 %
Leder/nestleder/seksjonsleder	11,19 %
Arbeidserfaring	
0-2 år	18,66 %
2-8 år	36,19 %
8+ år	45,15 %
Utdanning	
Masterutdanning	20,52 %
3 årig utdanning + videreutdanning	49,25 %
3 årig utdanning	30,22 %

Undersøkelsen belyser at majoriteten av respondentene har jobbet i barnevernstjenesten i mer enn 8 år. En stor andel har 3 årig utdanning i kombinasjon med videreutdanning, og flertallet jobber som kontaktperson.

Responsrate basert på antall ansatte i de ulike barnevernstjenestene i Oslo kommune.

Frogner	53,33 %
Vestre Aker	43,47 %
Sagene	43,39 %

Bjerke	41,81 %
Gamle Oslo	41,66 %
Grünerløkka	38,77 %
Østensjø	37,28 %
Søndre Nordstrand	37,11 %
Ullern	33,33 %
Alna	31,81 %
Stovner	30,00 %
Grorud	29,78 %
Nordstrand	28,20 %
St. Hanshaugen	21,05 %
Nordre Aker	17,24 %

Alle barnevernstjenestene har varierende responsrate, og det bemerkes at funnene nødvendigvis ikke er representative for alle tjenestene. To tjenester har informert om at undersøkelsen var omfattende, og at enkelte ansatte opplevde den som vanskelig å besvare. Dette har derfor påvirket deres responsrate. Undersøkelsen indikerer også at kompetansen hos de ansatte varierer innenfor tjenestene.

2.3 Kontekst for respondentene

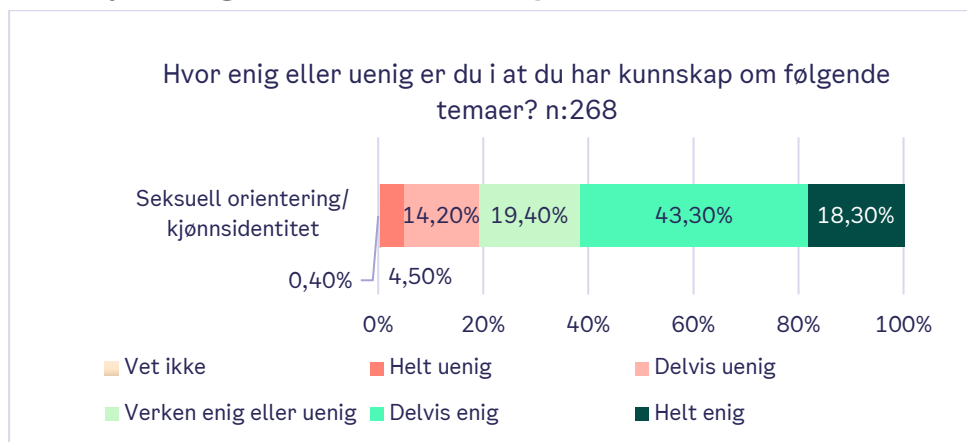
83,2 prosent av deltakerne jobber i en østlig bydel, og 16,8 prosent av deltakerne jobber i en vestlig bydel. Det bemerkes at 44 prosent av respondentene jobber i en Prokusbydel. Pro Kultursensitivitet (Prokus) er en samarbeidsgruppe for 5 østlige bydeler, hvor formålet er å øke ansattes mangfoldskompetanse. Prokusbydelene arrangerer årlige fagdager, og har tidligere arrangert fagdager med blant annet følgende tema;

- Kommunikasjon, tolkning, samspillsobservasjoner i et transnasjonalt perspektiv.
- Flerkulturell oppvekst som ressurs.
- Psykisk og fysisk helse og seksuelt overgrep i et minoritetsperspektiv.

Det kan dermed antydes at deltakerne i undersøkelsen har mer kompetanse innenfor mangfold enn ansatte som ikke har deltatt i Prokus, ettersom de betjener en befolkning med høy grad av mangfold og samtidig har fokus på kultursensitivt arbeid.

Det vurderes at respondentenes yrkeserfaring, demografi, utdanning og bakgrunn er av betydning for hvordan de har tilegnet seg mangfoldskompetanse, og at dette er faktorer som kan påvirke hvordan de vurderer sin egen kompetanse. BFE vurderer det som sannsynlig at deltakerne i undersøkelsen har større interesse for mangfoldsarbeid, og at dette kan ha påvirket funnene.

2.4 Kjønn og seksualitetsmangfold

Majoriteten av respondentene er delvis og helt enige i at de har kunnskap om seksuell orientering og/eller kjønnsidentitet. 19,40 prosent er verken enig eller uenig, 14,20 prosent er delvis uenig og 4,50 prosent er helt uenig. 50 prosent av respondentene oppgir at de har mottatt opplæring om seksuell orientering og kjønnsidentitet tidligere, og 60 prosent av respondentene oppgir at de har behov for mer kompetanse om seksuell orientering og kjønnsidentitet. Dette indikerer at enkelte ansatte ønsker ytterligere opplæring, selv om de har mottatt dette tidligere.

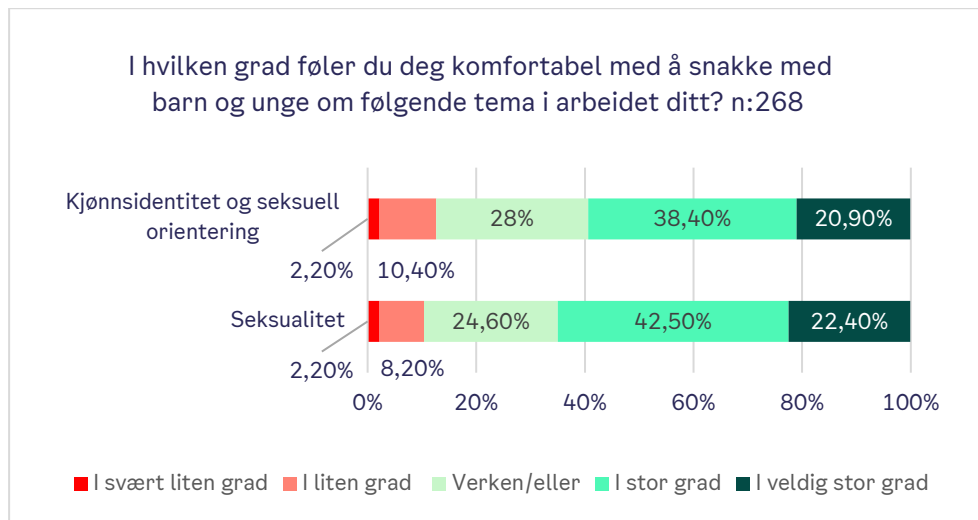
11,2 prosent informerer at de benytter nettressursen til Rosa kompetanse barnevern.² Enkelte ansatte har spesifisert at de ønsker mer kompetanse innenfor temaet kjønn og seksualitet og gjerne gjennom fagdag med Rosa kompetanse barnevern. En ansatt skriver;

«Har hatt flere saker hvor barn har hatt kjønnsinkongruens og opplever at barnevernstjenesten blir en passiv instans. Barnevernstjenesten trenger sårt mer kompetanse på kjønnsidentitet og kjønnsinkongruens. Rosa- kompetanse må komme til vår tjeneste. Ingen rutiner knyttet til temaet som er kjent blant ansatte i vår tjeneste opplever at det er manglende kompetanse på alle disse fagområdene i tjenesten.»

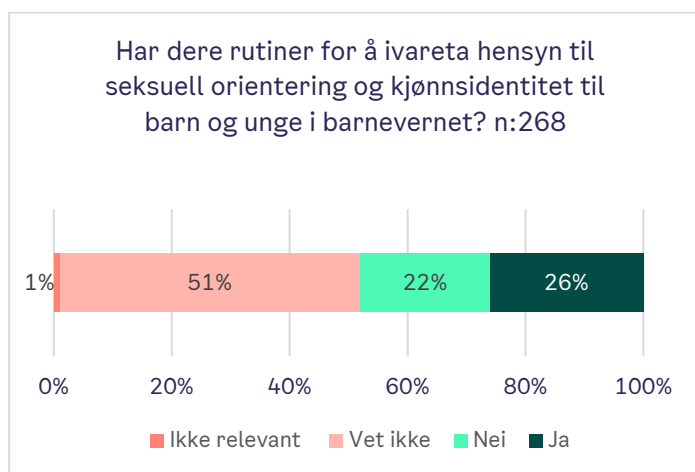
BFE har i kartleggingsprosessen vært i kontakt med Helsestasjon for kjønn og seksualitet, og kartlagt at de jobber med kompetanseheving og fagutvikling.³ HKS tilbyr undervisningsopplegg til hjelpetjenester basert på tjenestens behov. Enkelte ansatte har vært på kurs med HKS i regi av BFE, og vurderer at kurset har vært nyttig og informativt. BFE vil i videre arbeid med kompetanseheving involvere HKS i utforming av kurs.

² Rosa kompetanses nettressurs om LHTB i Barnevernet. <https://lhbtibarnevern.no/>

³ <https://www.oslo.kommune.no/helse-og-omsorg/helsetjenester/helsestasjon-og-vaksine/helsestasjon-for-kjonn-og-seksualitet-hks/#gref>

Over halvparten av respondentene svarer at de er enten i stor grad eller i veldig stor grad komfortabel med å snakke om kjønnsidentitet, seksuell orientering og seksualitet med barn og unge. Undersøkelsen belyser samtidig at enkelte ansatte i liten grad er komfortable med å snakke om dette, og hvor noen av disse har mottatt opplæring tidligere. Deltakere i fokusgruppeintervju belyser at det i noen situasjoner kan være vanskelige å vite hvordan en skal tematisere kjønn og seksualitet i møte med barn og unge, og enkelte vurderer at verktøy kan bidra til å betrygge ansatte i deres rolle, for eksempel en nettressurs med spørsmål om hvordan tematisere kjønn og seksualitet.

26 prosent av respondentene svarer at de har rutiner for å ivareta hensyn til seksuell orientering og kjønnsidentitet til barn og unge i barnevernet. Respondentene har ikke spesifisert hvilke rutiner de viser til. Basert på fokusgruppeintervju og samtale med arbeidsgruppen, vurderer BFE at respondentene viser til nasjonale føringer, som for eksempel nasjonalt forløp for barnevern

eller handlingsplanen Stolt og fri.⁴ En stor andel ansatte svarer “vet ikke”, og BFE tolker dette som at de mest sannsynlig ikke kjenner til eksisterende rutiner, og/eller at det ikke foreligger rutiner. Undersøkelsen viser at 47 prosent av respondentene ønsker at det utvikles rutiner innenfor tema seksuell orientering og kjønnsidentitet. BFE har kartlagt at fagsystemet Modulus Barn inneholder fordypningstekster om blant annet fysisk og psykisk helse, og identitet.⁵ BFE vurderer at tekstene gir barnevernsfaglig og juridisk støtte til ansatte i barnevernstjenestene på et overordnet nivå, men at det fremdeles er behov for kompetansehevende tiltak om kjønn og seksualitetsmangfold. Dette vil bidra til å styrke ansatte i deres rolle, slik at de kan tematisere kjønn og seksualitet i møte med barn og unge, og tilby likeverdige tjenester.

⁴ Nasjonalt forløp barnevern - <https://www.helsedirektoratet.no/nasjonale-forlop/barnevern>

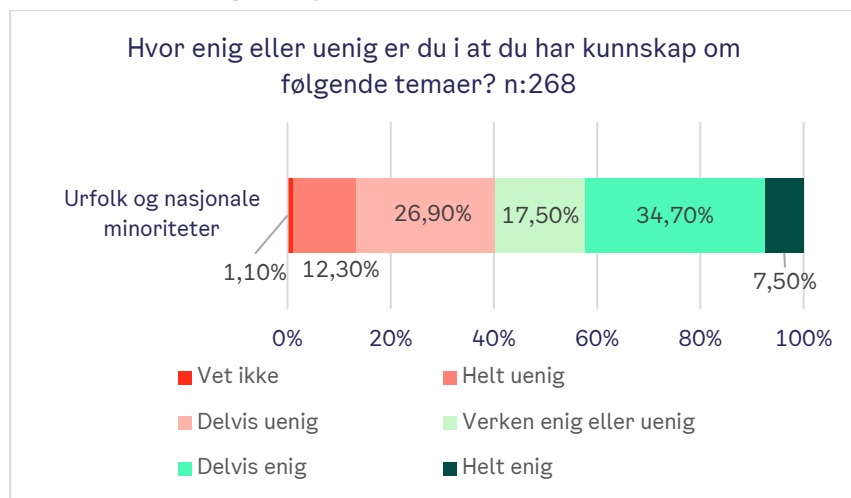
Oslo kommune (2020) *Stolt og Fri. Handlingsplan for kjønn, kjønnsuttrykk og seksualitetsmangfold*.

[https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13288172-](https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13288172-1590494939/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Sentrale%20r%C3%A5d/R%C3%A5det%20for%20kj%C3%B8nn-%20og%20seksualitetsmangfold/Handlingsplanen%20stolt%20og%20fri.pdf)

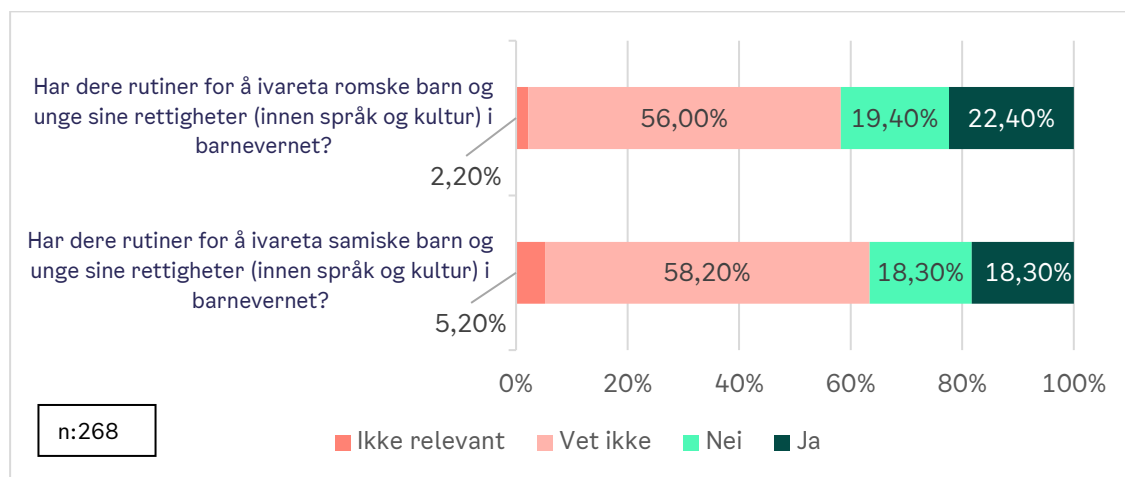
[1590494939/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Sentrale%20r%C3%A5d/R%C3%A5det%20for%20kj%C3%B8nn-%20og%20seksualitetsmangfold/Handlingsplanen%20stolt%20og%20fri.pdf](https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13288172-1590494939/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Sentrale%20r%C3%A5d/R%C3%A5det%20for%20kj%C3%B8nn-%20og%20seksualitetsmangfold/Handlingsplanen%20stolt%20og%20fri.pdf)

⁵ Barnevernsfaglig kvalitetssystem inneholder flere fordypningstekster om; Helse, funksjonsnedsettelse, identitet, etnisiteter og urfolk og nasjonale minoriteter. <https://bfk.bufdir.no/>

2.5 Urfolk og nasjonale minoriteter

En betydelig andel respondenter vurderer at de er delvis eller helt uenig om at de besitter kunnskap om urfolk og nasjonale minoriteter. Samtidig som 17 prosent av respondentene velger kategorien verken enig eller uenig. Undersøkelsen belyser at kun 7 prosent av respondentene har mottatt opplæring om samisk befolkning, og 19 prosent om norske rom. Fokusgruppeintervju viser at enkelte barnevernstjenester møter på flere urfolk og nasjonale minoriteter, sammenlignet med andre tjenester. Disse har erfaring fra samarbeid med organisasjoner, som for eksempel Romano Kher, og besitter muligens mer kompetanse. ⁶

Over halvparten av respondentene oppgir at de ikke har kjennskap til om de har rutiner for å ivareta romske og/eller samiske barn og unges rettigheter. Enkelte deltakere har oppgitt at det ikke er relevant med rutiner for å ivareta samiske og romske barn sine rettigheter (innen språk og kultur). Deltakerne har ikke spesifisert årsaken til dette. Deltakerne i fokusgruppeintervju informerer at barnevernstjenester i Oslo kommune møter en variert befolkningsgruppe, og hvilke rutiner og kompetanse som er nødvendig varierer. De ansatte ønsker mer fokus på refleksjon, holdninger og å møte familier med nysgjerrighet og respekt. 69 prosent av respondentene

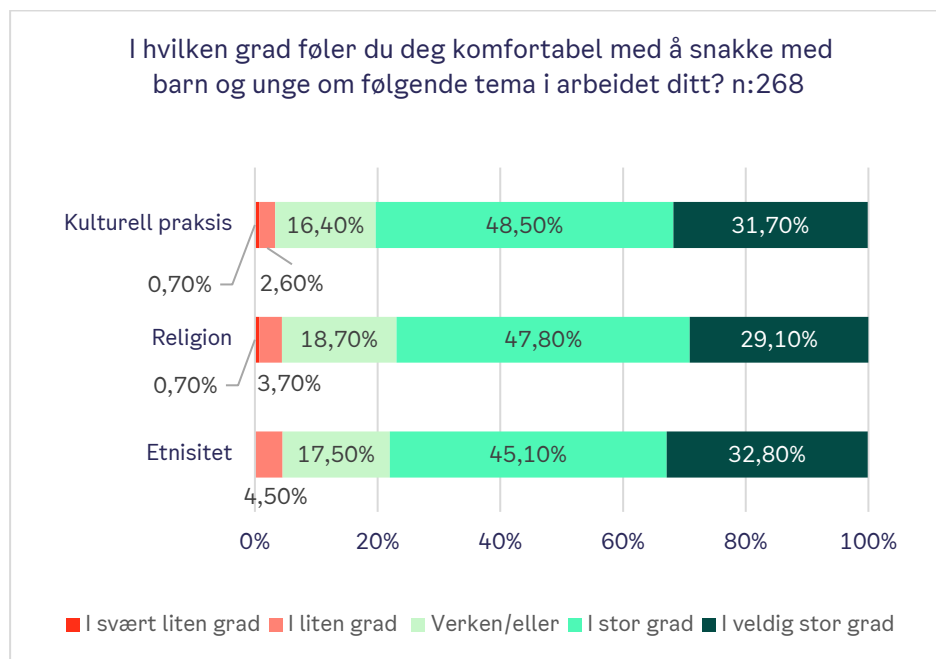
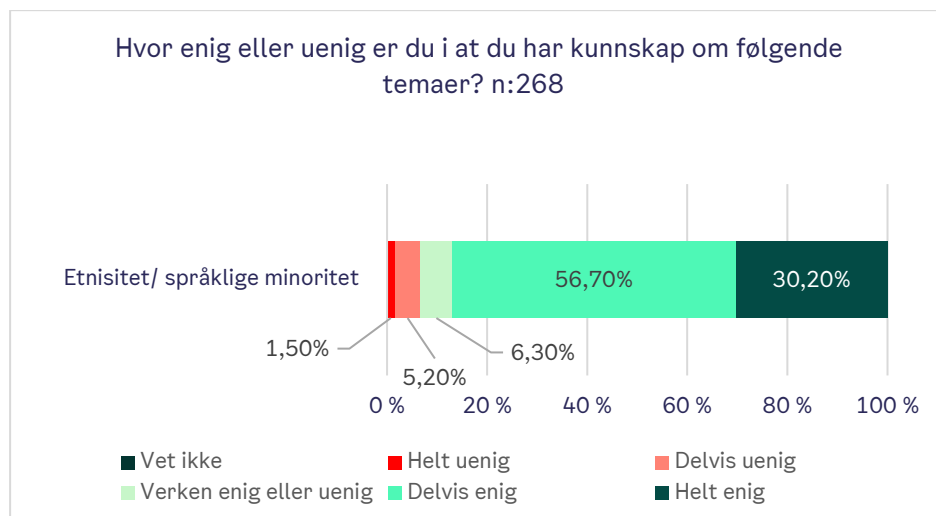
⁶ Romano kher – Romsk kultur og ressursenter. <https://kirkensbymisjon.no/romano-kher/>

vurderer at de har behov for mer kompetanse om urfolk og nasjonale minoriteter, og 49 prosent av respondentene oppgir at de har behov for at det utvikles rutiner, verktøy eller metoder innenfor tematikken. Dette indikerer at deltakerne i undersøkelsen ønsker mer kompetanse og kunnskap om urbefolkning og nasjonale minoriteter. Samtidig som de ønsker mer refleksjon i egen tjeneste og større fokus på forståelse for andre etnisiteter og egne holdninger.

Med bakgrunn i dette vurderer BFE at det er behov for grunnleggende kompetanse om urbefolkning og nasjonale minoriteter. Samtidig som det bør fokuseres på refleksjon, forforståelse og holdninger. Kartleggingen viser at urfolk og nasjonale minoriteter kan skjule deres identitet grunnet diskriminering og rasisme. BFE vurderer at det bør utarbeides rutiner og verktøy for å ivareta rom og samiske barn sine språklige og kulturelle rettigheter jfr. barnevernsloven §1-8.⁷

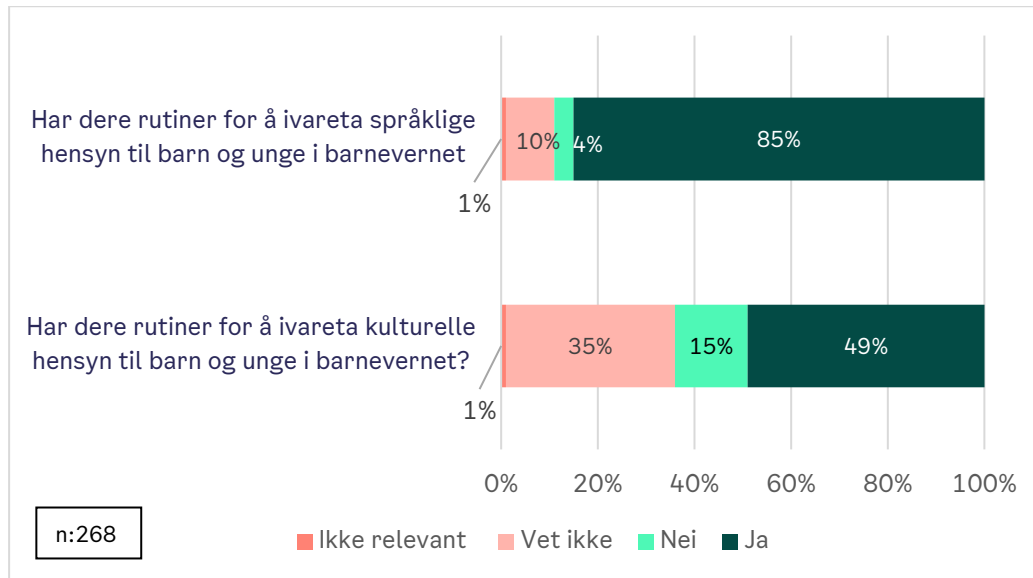
⁷ Barnevernsloven (2021) *Lov om barnevern* (LOV-2021-06-18-97). Lovdata.
<https://lovdata.no/LTI/lov/2021-06-18-97/§1-8>

2.6 Etnisitet

Majoriteten av respondentene i undersøkelsen vurderer at de besitter kunnskap om etnisitet/språklige minoriteter. Samtidig som de er komfortable med å snakke om kulturell praksis, religion og etnisitet. Dette bør ses i sammenheng med arbeidserfaring, tidligere opplæring/utdanningsbakgrunn og demografi. Som nevnt tidligere jobber 83,2 prosent av respondentene i en østlig bydel, og 75 prosent informerer at de har mottatt opplæring om etnisiteter og språklige minoriteter tidligere. Til tross for at majoriteten vurderer at de har høy kompetanse om etnisitet/språklige minoriteter, og har mottatt opplæring, svarer 47 prosent at de har behov for ytterligere kompetanse. Noen respondenter vurderer at de i liten grad er komfortable med å snakke om kulturell praksis, religion og etnisitet, og enkelte av disse har mottatt opplæring tidligere. Undersøkelsen indikerer at ansatte med lengre yrkeserfaring

opplever at de er mer komfortable med å snakke med barn og unge om de overnevnte temaene, sammenlignet med ansatte med mindre yrkeserfaring 0-2 år.

Majoriteten av respondentene svarer at de har rutine for å ivareta språklige hensyn til barn og unge i barnevernet. Språklige hensyn kan ivaretas ved bruk av kvalifisert tolk, og undersøkelsen viser at 62,3 prosent av deltakerne benytter tolkerutinen.

49 prosent av deltakerne svarer at de har rutiner for å ivareta kulturelle hensyn til barn og unge i barnevernet. De ansatte benytter kultursensitive verktøy og metoder som International Child Development Program (ICDP) og Parent Management Training - Oregon (PMTO - mangfoldstilpasset).⁸ 16 prosent av respondentene oppgir at de benytter teamøvelser, oversikt over kulturressurser i bydelene og 14 prosent informerer at de bruker håndbok i kommunikasjon. Disse verktøyene er utarbeidet av Prokusbydelene for å ivareta kulturelle hensyn i møte med familier.

52 prosent opplyser at de benytter Klemetsrud modellen (tredelt samtalen).⁹

38 prosent vurderer at de har behov for at det utvikles rutiner, verktøy eller metoder for etnisiteter/språklige minoriteter.

Enkelte av respondentene i spørreundersøkelsene og fokusgruppeintervju påpeker at det er behov for mer enn en fagdag i året, og at arbeidet må struktureres og systematiseres.

⁸ International child development program. <https://www.icdp.no/hva-er-icdp/>

Parent Management Training – Oregon (PMTO - mangfoldstilpasset). <https://www.pmtto.no/>

⁹ Klemetsrud modellen. <https://www2.bufo.no/globalassets/global/nbbf/barnevern/klemetsrudmodellen.pdf>

En ansatt spesifiserer følgende;

“Det er et betydelig stort behov for å øke mangfoldskompetansen i barnevernet. Viktig at dette arbeidet blir systematisert på kontorene og obligatorisk, ikke bare økt fokus her og der gjennom enkeltkurs/fagdager. Det er stor mangel på kompetanse knyttet til kultursensitivitet, religion og dette med diagnoser.”

En annen skriver;

“Viktig at barnevernstjenesten øker kompetansen på livssyn og kultur, med tanke på at dette påvirker hvordan man forstår virkeligheten, relasjonene og hva som er godt og ondt, rett eller galt. Kunne trengt mer spisskompetanse på dette.”

Med bakgrunn i de overnevnte funnene, vurderer BFE at det er behov for systematisk kompetanseheving som forutsetter forankring hos ledelsen og refleksjon i egen tjeneste.

2.7 Tolkerutinen og kvalitetssikring av tolk

92 % av respondentene svarer at de har egen rutine for å bruke kvalifisert tolk, og kun 8 % av respondentene svarer at de ikke har egen rutine for å bruke kvalifisert tolk. Det bemerkes at spørsmålet BFE stilte kan tolkes ulikt, og at enkelte ansatte kan anta at BFE spør om deres tjeneste har egen rutine, utover fellesrutinen som er utviklet for barnevernet i Oslo, for å bruke kvalifisert tolk.

62,3 prosent oppgir at de benytter tolkerutinen utarbeidet av BFE, og mange av respondentene spesifiserer at de benytter denne for å kvalitetssikre bruk av tolk.¹⁰

Mange av respondentene oppgir at de benytter tolkekatalogen som er utarbeidet av 5 bydeler og tolkeportalen for å kvalitetssikre tolk.¹¹ Undersøkelsen tyder på at ansatte etterspør nivå og kvalifisert tolk ved bestilling, men at dette kan være krevende innenfor enkelte språk. Noen ansatte kan etterspørre familiens opplevelse av tolken, tolkens profesjonalitet og språk, men dette kan være utfordrende når familien har begrenset språkferdigheter.

¹⁰ Rutine og veileder for bruk av tolk i barnevernstjenestene i Oslo kommune. <https://oslo.extend.no/cgi-bin/document.pl?pid=oslo&DocumentID=34706&UnitID=3441>

¹¹ Prokus opprettet en digital tolkekatalog i 2018 ettersom flere barnevernstjenester informerte at det var utfordrende å få tak i kvalifisert tolk. Tolkesentralen veiledet Prokus i denne prosessen og ga de mulighet til å spørre de tolkene som jobber for dem om de ville stå i katalogen. I september 2018 har Alna, Grorud og Stovner barnevernstjenester begynt å bruke den. I januar 2019 ble også Sagene barnevernstjeneste med i tolkeprosjektet.

Enkelte respondenter og deltakere i fokusgruppeintervju vurderer at det er fortsatt utfordrende å finne kvalifisert tolk. En ansatt skriver;

“Det er ikke rutinen som er problemet, men tilgangen til kvalifiserte tolker når det bestilles fra Tolketjenesten i Oslo. Visse språk har mangel på tolker og dette krever en nøye avveining mellom å bruke en faglig sett lite kvalifiserte tolk vs. det å ikke ha tolk i det hele tatt.”

En annen spesifiserer;

“...På mange språk er det imidlertid ikke mulig å velge tolk, man er heldig om man finner en tolk som har tid - noen ganger heldig om det finnes en tolk på det aktuelle språket i det hele tatt.”

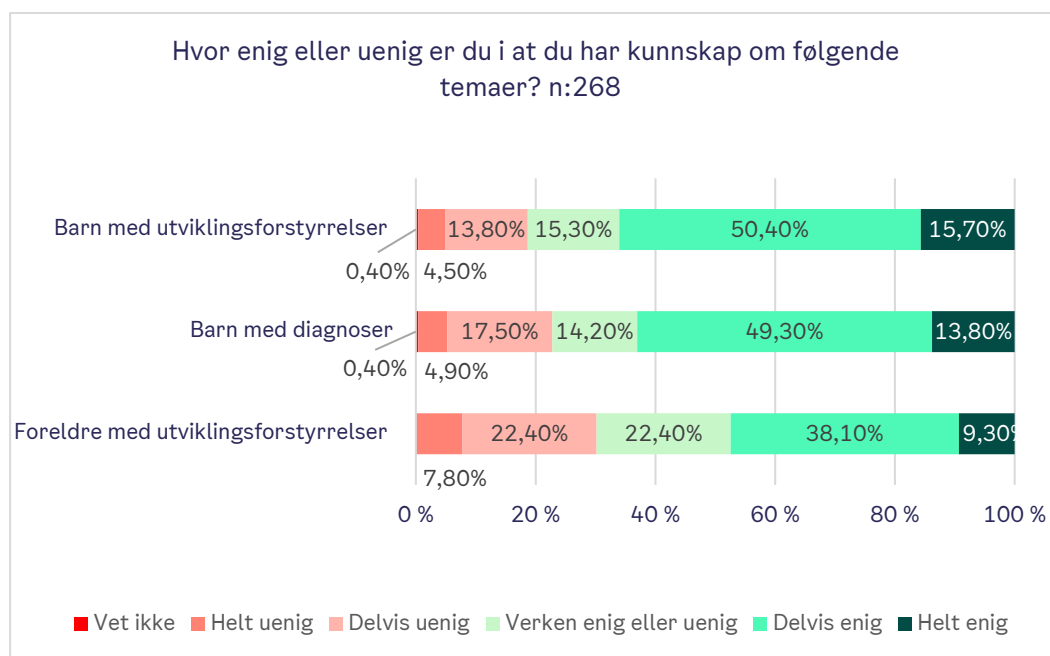
De ansatte oppgir at de informerer tolketjenesten ved avvik, og enkelte informerer fagutvikler eller leder. Tjenestene deler erfaringer innad i tjenesten både i henhold til kvalifisert og ukvalifisert tolk. Undersøkelsen indikerer at det er få ansatte som registrerer avvik i EQS ved ukvalifisert eller lite kvalifisert tolk. Fokusgruppeintervju belyser at det er høy terskel for å registrere avvik, til tross for at ledelsen oppfordrer ansatte til å benytte EQS. Enkelte deltakere har ikke kjennskap til at de skal registrere avvik i EQS ved ukvalifisert tolk, og opplever avvikssystemet som krevende.

Seksjon for tjenesteutvikling vurderer at alle ansatte i barnevernstjenestene bør registrere avvik i EQS ved ukvalifisert tolk. BFE har valgt å inkludere denne anbefalingen i den reviderte utgaven av tolkerutinen utarbeidet av Oslo kommune. BFE vurderer at det er behov for å jobbe videre med avviksregistrering, og at det bør ses i sammenheng med oppdrag 22/53617 internkontroll i barnevernstjenesten.¹²

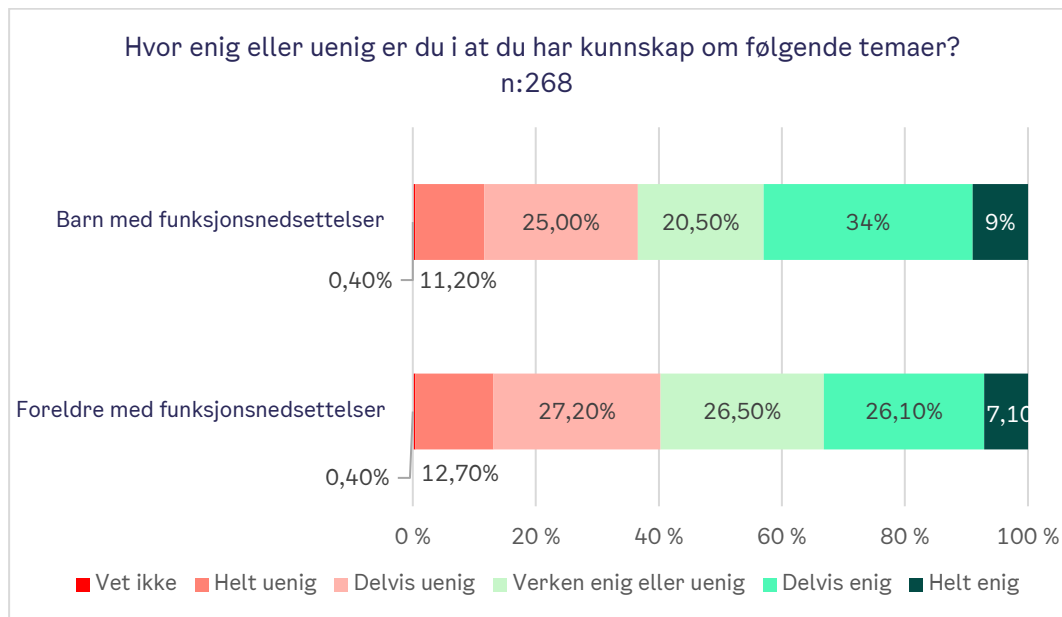
¹² Revidering og vedlikehold av tolkerutinen er en del av oppdrag 23/98-1 Oppdrag – Bruk av tolk i barnevernet- videre oppdrag. BFE vil jobbe videre med dette i 2024 som en del av tolkeoppdraget. Rutine og veileder for bruk av tolk i barnevernstjenestene i Oslo kommune. <https://oslo.extend.no/cgi-bin/document.pl?pid=oslo&DocumentID=34706&UnitID=3441>

2.8 Funksjonsnivå

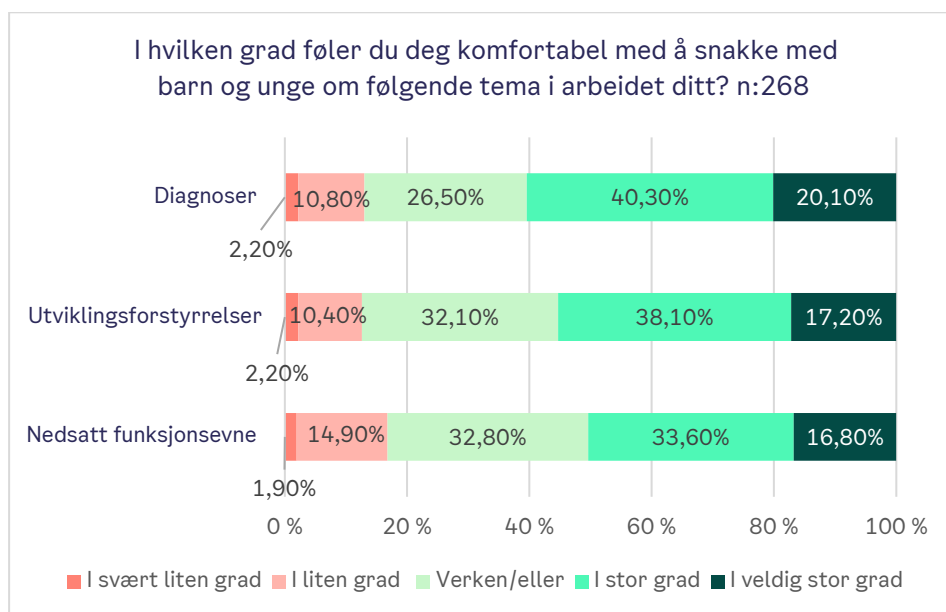
BFE bemerker at funksjonsnivå defineres bredt, og består av diagnoser, utviklingsforstyrrelser og funksjonsnedsettelse. Undersøkelsen viser at 56 prosent av respondentene har mottatt opplæring om utviklingsforstyrrelser, 50 prosent om diagnoser og 21 prosent om nedsatt funksjonsevne. BFE har kartlagt kompetansen på overordnet nivå, og ikke i hvilken grad ansatte besitter kunnskap om spesifikke diagnoser, utviklingsforstyrrelser og funksjonsnedsettelse, og heller ikke om opplæringen har omhandlet foreldre eller barn. BFE vurderer at undersøkelsen har noen svakheter, og at resultatene må tolkes med forsiktighet. Funnene gir innsyn i kompleksiteten barnevernstjenesten står ovenfor, skisserer noen utfordringer, og belyser betydningen av tverrfaglig samarbeid.

Slik det fremgår av tabellen over, vurderer omtrent 50 til 60 prosent av respondentene at de har delvis eller god kompetanse om barn med diagnoser og utviklingsforstyrrelser og foreldre med utviklingsforstyrrelser. Til tross for at majoriteten av respondentene vurderer at de besitter kunnskap om diagnoser og utviklingsforstyrrelser, informerer 76 prosent av respondentene at de har behov for mer kompetanse om foreldre med utviklingsforstyrrelser, og 65 prosent av respondentene ønsker ytterligere kompetanse om barn med diagnoser og utviklingsforstyrrelser. Dette tyder på at ansatte som allerede besitter kunnskap, også har behov for ytterligere kompetanseheving.

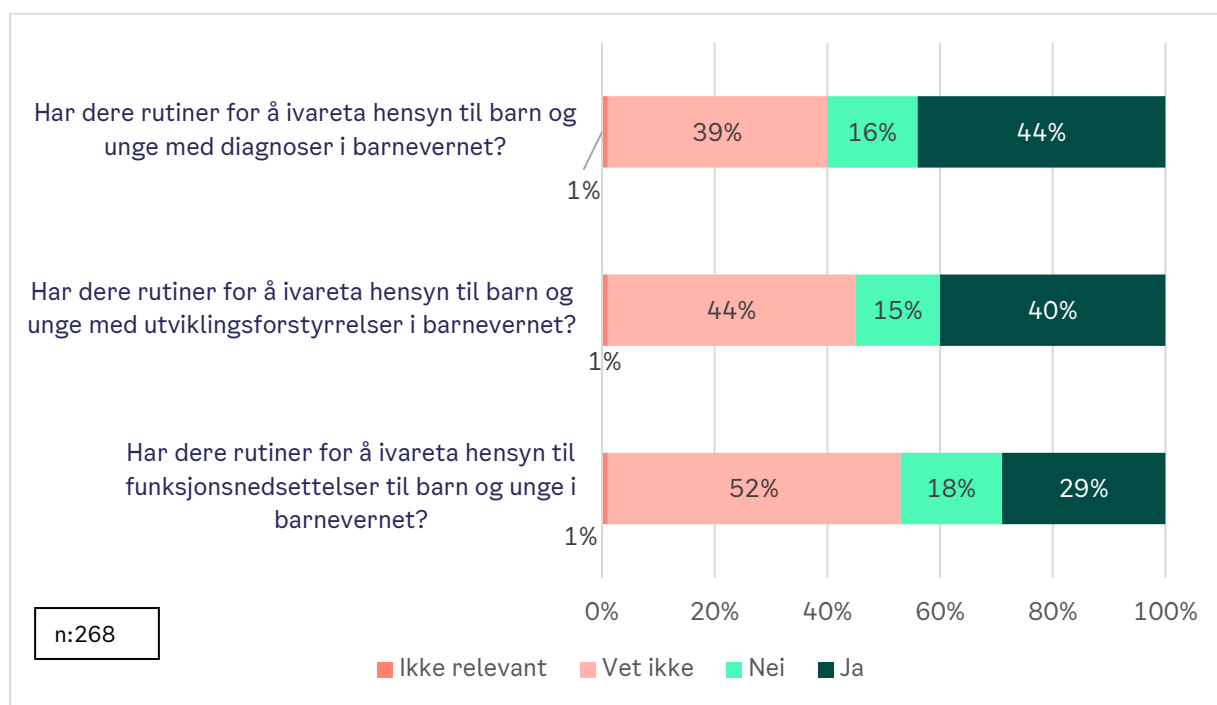

Undersøkelsen indikerer at respondentene vurderer at de har mindre kunnskap om foreldre og barn med funksjonsnedsettelse og foreldre med utviklingsforstyrrelser, sammenlignet med barn med utviklingsforstyrrelser og diagnoser. Dette kan ha en sammenheng med at kun 21 prosent av respondentene har mottatt opplæring om funksjonsnedsettelse tidligere. 66 prosent av informerer at de har behov for mer kompetanse om foreldre med funksjonsnedsettelse og 63 prosent om barn med funksjonsnedsettelse.

Majoriteten av respondentene vurderer at de er komfortable med å snakke med barn og unge om diagnoser, utviklingsforstyrrelser og nedsatt funksjonsevne. En andel på 26 til 32 velger

kategorien verken/eller. Noen av respondentene oppgir at de i liten grad eller i svært liten grad er komfortabel med å snakke med barn og unge om diagnoser, utviklingsforstyrrelser og nedsatt funksjonsevne. Undersøkelsen indikerer at ansatte med lengre arbeidserfaring 8 år+ opplever at de er noe mer komfortable med å snakke med barn og unge, sammenlignet med de som har jobbet i 0-2 år.

En større andel av respondentene informerer at de har rutiner for å ivareta hensyn til barn og unge med diagnoser og utviklingsforstyrrelser, sammenlignet med barn og unge med funksjonsnedsettelse. BFE vurderer at respondentene viser til interne lokale rutiner eller nasjonale føringer.¹³ 50 prosent vurderer at de har behov for rutiner om barn med diagnoser og 53 prosent vurderer at de har behov for rutiner for barn med utviklingsforstyrrelser. 46 prosent av respondentene vurderer at de har behov for rutiner, verktøy og metoder om barn med funksjonsnedsettelse, og 48 prosent om foreldre med funksjonsnedsettelse.

¹³ I rapporten "Internkontroll i barnevernstjenesten - delrapport for fase 2 og 3", henvises det til rundskrivet "samarbeid mellom barnevernstjenester og psykisk helsetjenester til barnets beste".
https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/samarbeid-mellom-barneverntjenester-og-psykiske-helsetjenester-til-barnets-beste/Samarbeid%20mellom%20barneverntjenester%20og%20psykiske%20helsetjenester%20til%20barnets%20beste.pdf/_/attachment/inline/3318e1cd-d0cb-4314-9990-f17b9d5a40ec:3ac134796a4fd80095714fb43a577d6d3f16331c/Samarbeid%20mellom%20barneverntjenester%20og%20psykiske%20helsetjenester%20til%20barnets%20beste.pdf

20 prosent av respondentene informerer at de benytter visualiseringsverktøy, 18 prosent oppgir at de benytter veiledningsmetoden Parenting Young Children, og 4 prosent informerer at de bruker tegn til tale.¹⁴

Undersøkelsen og fokusgruppeintervju belyser at funksjonsvariasjoner er et bredt og stort tema, som krever tverrfaglig og tverrretatlig samarbeid. Enkelte tjenester møter flere barn, unge og foreldre med funksjonsvariasjoner, sammenlignet med andre. Noen tjenester har ansatte med kompetanse om for eksempel autisme, mens andre tjenester har et samarbeid med andre hjelpeinstanser i bydelen. Dette indikerer at tjenestene besitter varierende grad av kompetanse, og at det har en sammenheng med ressurser i tjenesten og i bydelen for øvrig.¹⁵ Respondentene vurderer at de ikke kan diagnostisere, samtidig som funksjonsvariasjoner preger mennesker ulikt, og det er dermed viktig at barnevernstjenestene har tid til å bli kjent og å jobbe grundig med familien. I enkelte tilfeller møter tjenestene på svært sjeldne diagnoser, da bør de ha tid til å kartlegge hvordan funksjonsvariasjonen preger familien, i tillegg til at tjenestene bør samarbeide med helseapparatet. Respondentene etterlyser bedre tverrfaglig og tverrretatlig samarbeid. Andre tjenester i Oslo kommune kan besitte høyere kompetanse om diagnoser, utviklingsforstyrrelser og nedsatt funksjonsnivå. Et bedre samarbeid kan bidra til å sikre likeverdige tjenester, og at barn, unge og foreldre får tilrettelagt hjelp basert på behov og rettigheter.

Barnevernstjenestene vurderer at de har behov for ytterligere kompetanse og rutiner/verktøy eller metoder. Men at kompetanseheving også bør bestå av bedre tverrfaglig samarbeid.

En ansatt spesifiserer følgende;

“...Vi er jo ikke spesialister på alle diagnoser, men det er viktig å innhente informasjon. Hvordan enkeltpersoner og familier fungerer er ulikt og må uansett møtes individuelt, men fint å ha en viss ramme/forståelse som utgangspunkt....De fleste bydeler har seksjoner som jobber med eksempelvis barn og voksne med ulike diagnoser, og burde etablere samarbeidsfora, hvor man kan benytte egen kompetanse. Det samme gjelder ansettelse. Burde være et mål at de ansatte gjenspeiler befolkningen ...”

En ansatt skriver:

“Tenker det er viktig å huske at barnevernstjenesten må samarbeide med andre i bydelen som har best kompetanse på diagnoser, da det kan bli utfordrende å kunne alt dette i tillegg til det komplekse barnevernsarbeidet. Kanskje bør det være en rådgiver til barnevernstjenester som kan være med i møter eller kan drøfte saker med. Dette er et stort og viktig tema, det må bare jobbes kontinuerlig med opplæring. Kanskje viktig også at lederne har godt kunnskap, da dette kan bidra til bedre veiledning i saker.”

¹⁴ PYC – Parenting young children. <https://pyc.no/>

¹⁵

Sitatene belyser at det er behov for intern kompetanseheving, men også rutiner som sikrer bedre tverrfaglig og tverretatlig samarbeid.

I henhold til faglige anbefalinger om kompetansekrav og utdanning for kommunalt barnevern, bør “enkelte i tjenesten ha mer inngående kunnskap om relevante tematikk. slik som barn med utviklingsforstyrrelser/funksjonsnedsettelse.”¹⁶ Tjenestene møter barn, unge og foreldre med ulike behov og funksjonsvariasjoner, og behovet for kompetanse varierer. BFE vurderer at ressurser og tid til å jobbe grundig med familien er essensielt for å yte likeverdige tjenester, samtidig som det bør etableres bedre tverrfaglig og tverretatlig samarbeid.

Barnevernstjenesten møter familier i sårbare situasjoner, og enkelte familier har behov for tettere oppfølging med bistand til å navigere i systemet. Dette blir presisert av både barnevernstjenestene og organisasjonene BFE har vært i dialog med. Basert på dette vurderer BFE at det tverrfaglige samarbeidet bør styrkes for å yte bedre og helhetlig tilbud til familier i sårbare situasjoner. Dette krever tid, ressurser og dialog på tvers av etater, men også med organisasjoner som besitter mye kunnskap om funksjonsvariasjoner. BFE vurderer at nasjonalt forløp for barnevern og “veileder om samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier”, kan bidra til å styrke det tverrfaglige samarbeidet.¹⁷ Noen bydeler har startet med implementering av nasjonalt forløp for barnevern, og BFE vurderer at kunnskap om det nasjonale forløpet, og veileder om samarbeid, bør inkluderes i pågående opplæringsprogram, sammen med gode eksempler fra praksis, slik at byen får et mer helhetlig eierskap til disse føringene.¹⁸

Strategi for å fremme gode oppvekstvilkår i Oslo, “angir retning for hvordan det forebyggende og tverrfaglige samarbeide skal fungere til det beste for barn, unge og deres familier og hvordan dette bør organiseres i Oslo”.¹⁹ BFE vurderer at strategien vil kunne bidra til å sikre likeverdige tjenester og bedre helhetlig oppfølging. Det vil gi økt handlingskompetanse, og sette ansatte i stand til å innhente spisskompetanse ved behov. Andre etater, som f.eks Helseetaten, besitter høyere kompetanse om diagnoser og utviklingsforstyrrelser, og et større samarbeid mellom tjenestene vil bidra til kvalitetssikring og tydeliggjøring av roller og ansvar.

¹⁶ Faglige anbefalinger om kompetansekrav og utdanning for kommunalt barnevern.

<https://www.bufdir.no/contentassets/ed7a489b2fbf4c808e4637c037e51450/kompetanse-og-utdanning-for-kommunalt-barnevern-anbefalinger.pdf>

¹⁷ Barnevern – Kartlegging og utredning av psykisk, somatisk og seksuell helse, tannhelse og rus(2023)

<https://www.helsedirektoratet.no/nasjonale-forlop/barnevern>

Veileder om samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier (2022).

<https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/samarbeid-om-tjenester-til-barn-unge-og-deres-familier/>

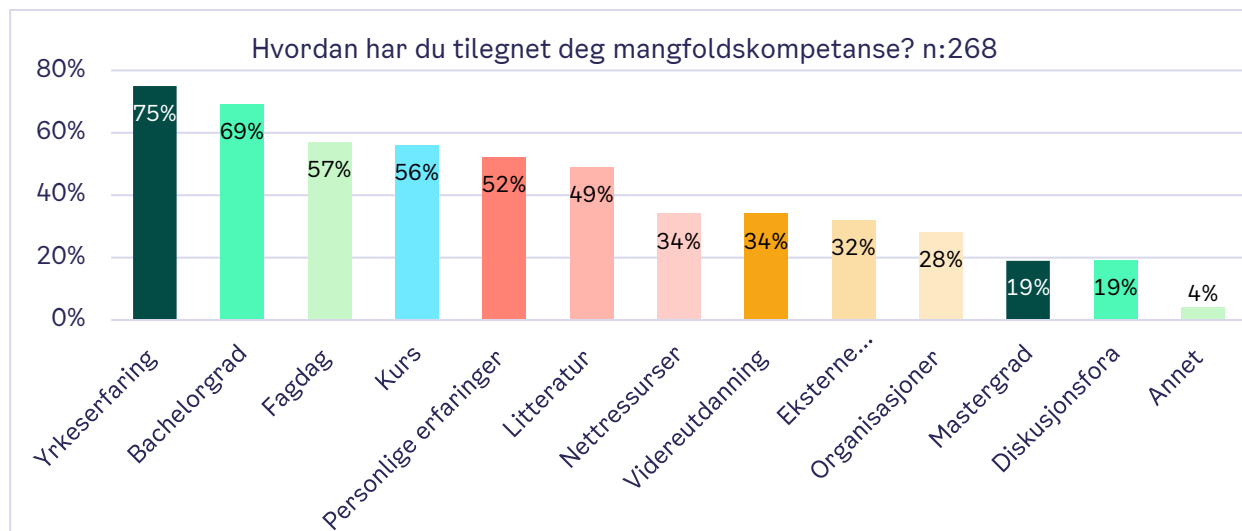
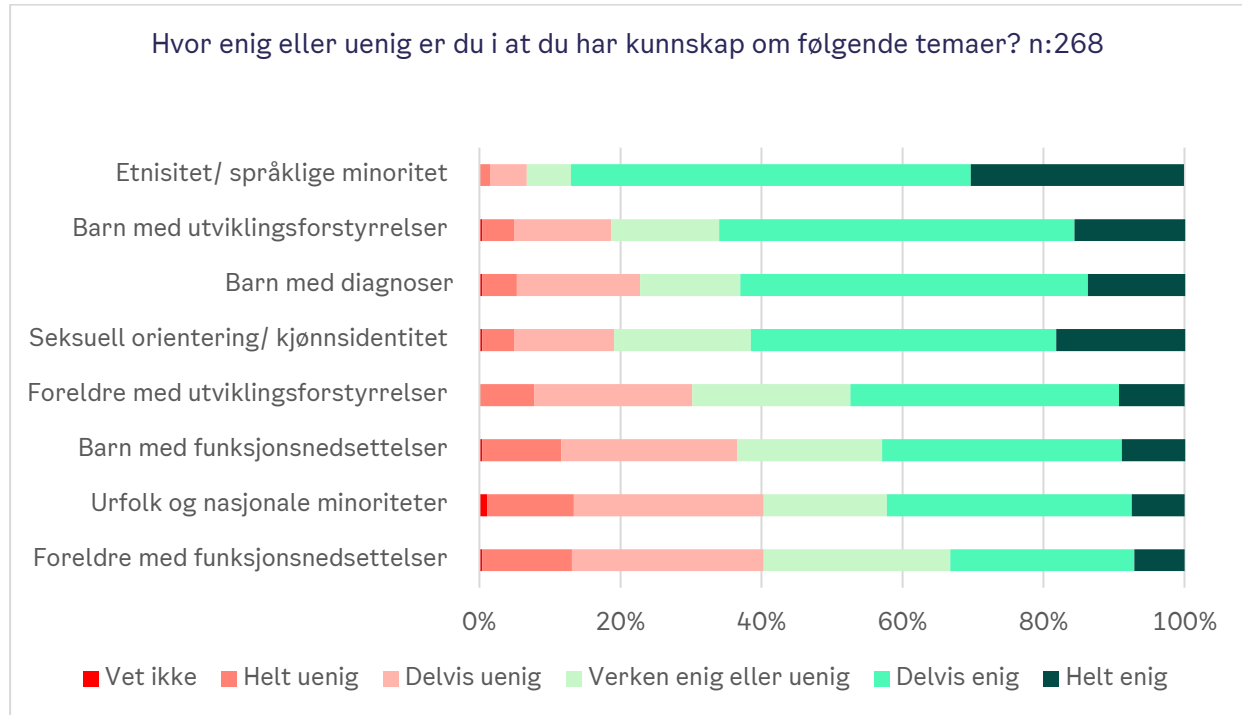
¹⁸ Hvordan komme i gang med nasjonalt forløp for barnevern. (2023)

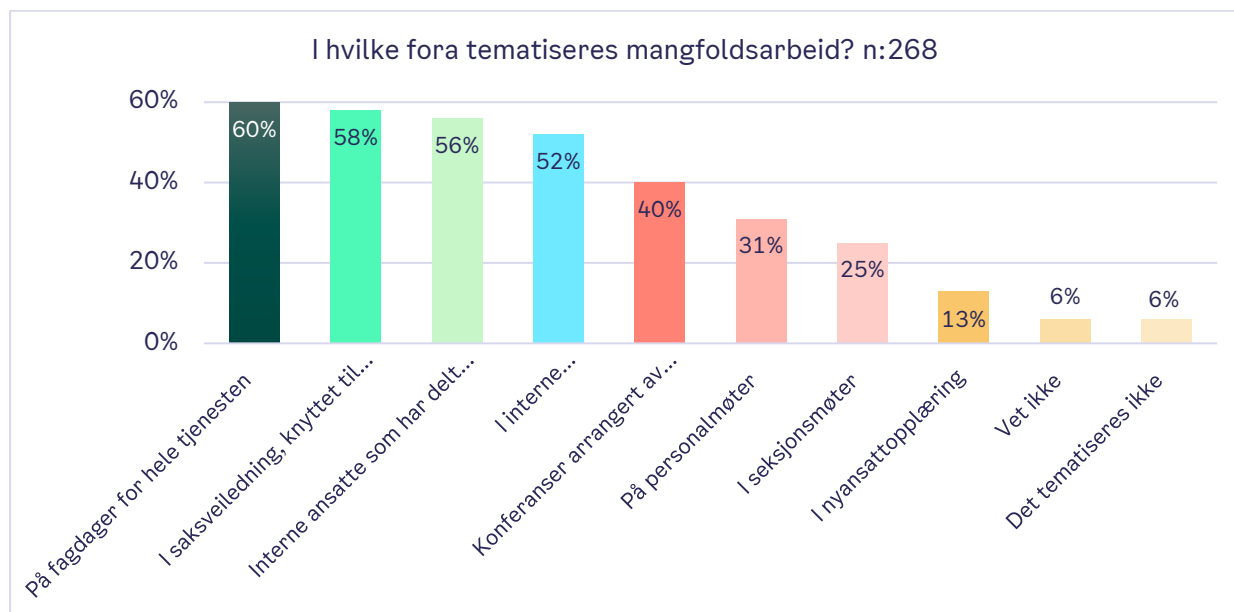
<https://www.helsedirektoratet.no/konferanser/hvordan-komme-i-gang-med-nasjonalt-forlop-for-barnevern>

¹⁹ Byrådssak 154/23 Strategi for å fremme gode oppvekstvilkår i Oslo. [https://einnsyn-fillager-](https://einnsyn-fillager-api.api.oslo.kommune.no/fil?virksomhet=976819853&filnavn=2d0b9e158dae4023ab26d10182d11746_f493b08bbf3efde6d7a87820ea5c00ed.pdf)

[api.oslo.kommune.no/fil?virksomhet=976819853&filnavn=2d0b9e158dae4023ab26d10182d11746_f493b08bbf3efde6d7a87820ea5c00ed.pdf](https://einnsyn-fillager-api.api.oslo.kommune.no/fil?virksomhet=976819853&filnavn=2d0b9e158dae4023ab26d10182d11746_f493b08bbf3efde6d7a87820ea5c00ed.pdf)

2.9 Sentrale funn, behov og utfordringer

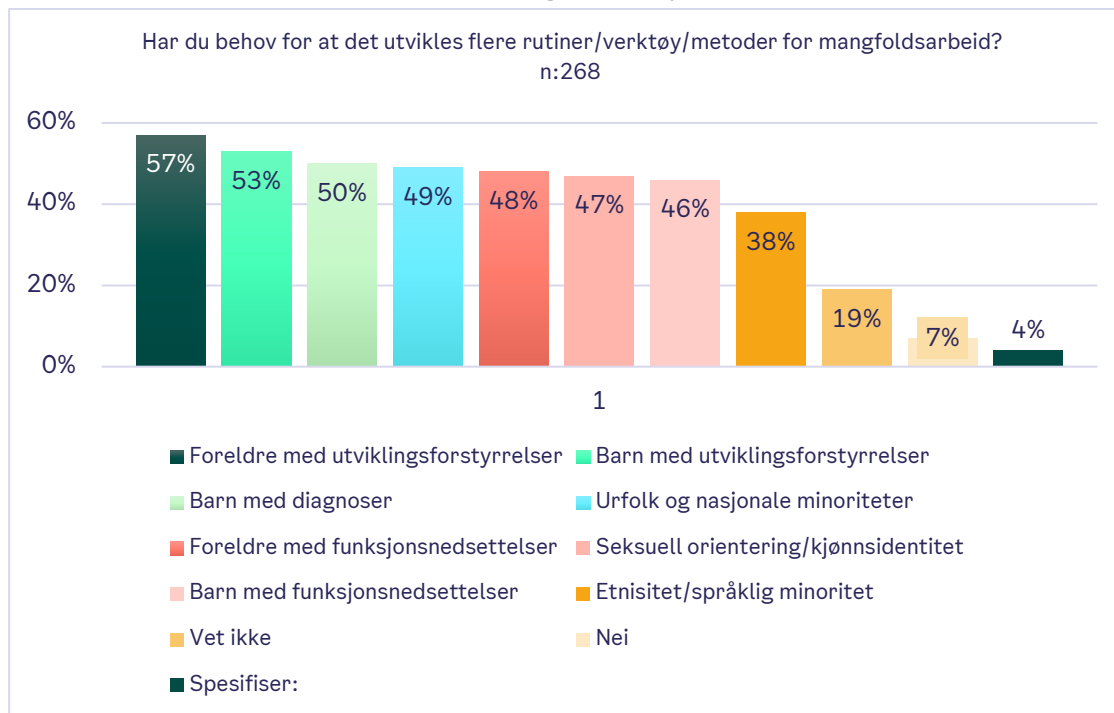

Respondentenden vurderer at de besitter høyere kompetanse om enkelte diskrimineringsgrunnlag, enn andre. De vurderer at de har mindre kompetanse om foreldre og barn med funksjonsnedsettelse og urfolk og nasjonale minoriteter. BFE vurderer at dette kan ha en sammenheng med tidligere mottatt opplæring, ettersom en stor andel tidligere har mottatt opplæring om etnisiteter, kjønn og seksualitetsmangfold og barn med diagnoser og utviklingsforstyrrelser.

Undersøkelsen belyser at respondentene har ervervet mangfoldskompetanse gjennom yrkeserfaring. BFE vurderer at dette bør ses i sammenheng med ansiennitet, siden majoriteten av respondentene har lang arbeidserfaring. I tillegg jobber majoriteten av de i en østlig bydel, som har mottatt opplæring tidligere, og møter en mer mangfoldig befolkning. Respondentene oppgir at mangfoldsarbeidet blir tematisert på fagdager, i saksveiledning knyttet til den enkelte sak, ved intern kompetansedeling mellom ansatte og interne fagsamlinger/opplæringen. Dette indikerer at yrkeserfaring er av betydning for mangfoldskompetanse. Refleksjon i egen tjenestene er en sentral faktor, og bør vektlegges i en implementeringsprosess.

En stor andel vurderer at de har tilegnet seg mangfoldskompetanse gjennom personlige erfaringer. Dette indikerer at respondentene kan ha et engasjement for mangfoldsarbeid, og derav høyere mangfoldskompetanse. Det bør drøftes i hvilken grad funnene representerer ansatte som ikke har besvart undersøkelsen. BFE vurderer at undersøkelsen kan gi et overordnet innblikk i mangfoldskompetanse, men at den har noen begrensninger.

2.9.1 Behov for rutiner, metoder og verktøy

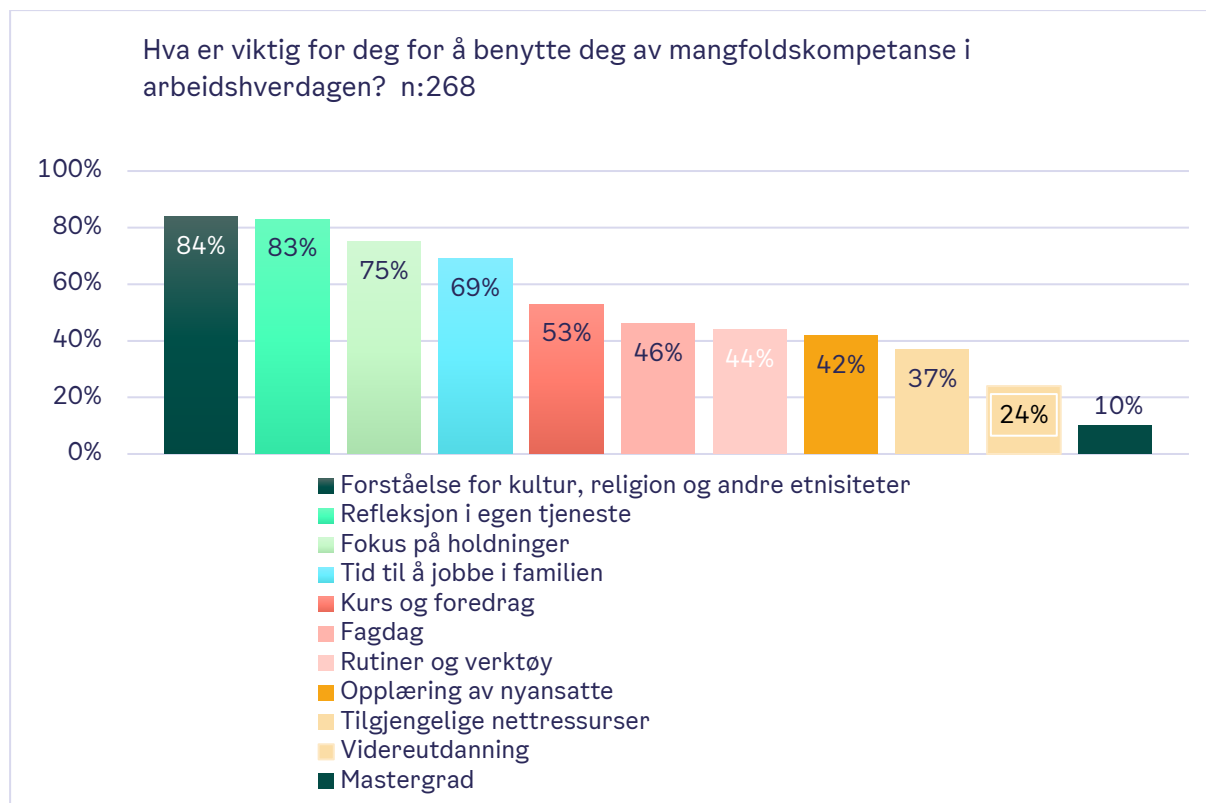

Enkelte respondenter spesifiserer at de ønsker enkle, tydelige og lett tilgjengelige rutiner og nettressurser, samt at gode rutiner og praksis bør forsterkes. Respondentene og deltakerne i fokusgruppeintervju er opptatt av at rutiner gjøres tilgjengelige i eksisterende fagsystemer, og at det er en oversikt over eksisterende rutiner. Noen av respondentene vurderer at det ikke er behov for ytterligere rutiner, men at det bør fokuseres på holdninger, forståelse og refleksjon. Samtidig som barnevernstjenesten bør ha tid til å jobbe grundig med familien.

Samtlige respondenter vurderer at de i liten grad er komfortabel med å snakke med barn og unge om de ulike diskrimineringsgrunnlagene. Samtidig som en del velger kategorien verken eller. Dette tyder på at det er behov for ytterligere kompetanse og ferdighetstrening. BFE vurderer at kompetanseheving, i kombinasjon med rutiner, verktøy og metoder, kan betrygge ansatte og styrke dem i deres rolle. Dette forutsetter at barnevernstjenester tilrettelegger for oppfølging og implementering av rutiner, verktøy og metoder.

BFE vurderer at utvikling av rutiner bør ses sammenheng med oppdrag 22/53617 internkontroll i barnevernstjenesten.

2.9.2 Kompetanseheving og fokus på refleksjon, forståelse og holdninger

Undersøkelsen viser at majoriteten av respondentene vurderer at forståelse for andre etnisiteter, religioner og kulturer, refleksjon i egen tjeneste, fokus på holdninger og tid til å jobbe med familien, er viktige faktorer ved mangfoldsarbeidet. Videre vektlegger deltakerne i fokusgruppeintervju, og noen av respondentene, betydningen av å møte mennesker med respekt, åpenhet og nysgjerrighet. Deltakerne er opptatt av å ikke generalisere, og å jobbe med egen forforståelse. Respondentene ønsker kompetanseheving med større fokus på refleksjon, holdningsarbeid, forståelse, forforståelse og tid til å jobbe med familien. Enkelte respondenter spesifiserer følgende;

“Ikke bare ha fagdager/kurs, men legge til rette for holdningsarbeid og refleksjon i hverdagen”

“...Bevisstgjøring, holdninger og nysgjerrighet for generell kunnskap tenker jeg er noe av det viktigste for mangfoldsarbeid. Fokus på minoritet og mangfoldsarbeid er viktig for å unngå "vi og dem" holdninger.”

“Viktig at ansatte i barnevernstjenesten har et systemisk blikk på mangfold, og at minoriteter/inkludering/toleranse ikke er noe statisk. Med det mener jeg at det vokser

frem nye minoriteter eller utenforskap, og at det er skiftende hvem som er majoritet og minoritet. Mangfold er derfor et ganske flytende begrep, og jeg opplever at mange misforstår målet med dette. Mangfold bør innebære at man tåler hverandres ulike verdenssyn, livssyn, livsvalg, og at det er rom for og velkomment med uenighet. Tenker det er viktig at man lærer seg å ha et empatisk blikk, og møter ulikhet med nysgjerrighet. Jeg tror mange tenker at de er for mangfold, men at det kanskje bare gjelder de minoritetene man selv brenner for. Mangfold bør være større enn dette.”

2.9.3 Utfordringer

Respondentene i undersøkelsen og deltakerne i fokusgruppeintervju redegjør for en rekke utfordringer vedrørende implementering av mangfoldsarbeid. Enkelte opplever at det stilles høye krav til kompetanse, samtidig som det er lite ressurser, tidspress og høy arbeidsbelastning. Deltakerne vurderer at tjenestene besitter kompetanse som de ikke får delt, og det er lite fokus på implementering og oppfølging etter fagdager og kurs. Respondentene etterlyser strukturert implementering og at mangfoldarbeidet forankres i ledelsen. Enkelte spesifiserer behovet for flere stillinger, slik at de får tid til å bli kjent med familien og får mer spisskompetanse inn i tjenesten. Andre ønsker at det satses på ansatte med minoritetsbakgrunn og mangfoldsbakgrunn. Respondentene er opptatt av at arbeidet vedlikeholdes, og at barnevernstjenestene samarbeider med aktuelle tjenester og organisasjoner. En ansatt spesifiserer;

“Jeg mener igjen at det ofte ikke er kompetansen i barnevernet det er noe galt med, men saksbehandlerne har for mye å gjøre, og for liten tid til å gjøre en god jobb i alle familier. Hadde det vært satt inn flere ressurser slik at hver saksbehandler hadde fått færre saker, kunne de jobbet grundig med familiene. I dag er det svært høy kompetanse hos svært mange hos oss, og et masterkrav eller masse rutiner og undersøkelser, vil ikke kunne gjøre noe med ressursmangelen. Tid med familiene er svaret på mange av spørsmålene når det gjelder arbeid med mennesker.”

Andre ansatte skriver;

“Huske at det implementeres nytt datasystem Modulus barn i Oslo kommune, samt familierådsmodellen og ny barnevernslov - det skal jo være tid til å utføre ordinære arbeidsoppgaver også. Ikke tre ting nedover hodet på de som arbeider, men være tilgjengelig med kunnskap og kurs til de som ønsker det”

“Videre bør det satset på å få flere ansatte med minoritetsbakgrunn, både saksbehandlere, men også ledere/fagkonsulenter og teamledere i barnevernet. Det er i dag svært få ansatte med minoritetsbakgrunn i disse stillingene. Minoritetsbakgrunn bør verdsettes høyt i en ansettelsesrunde og ikke bare lang ansiennitet eller annen formell erfaring.”

Respondentene redegjør for utfordringer ved implementering av mangfoldskompetanse. Flere uttrykker et behov for rutiner, metoder og verktøy, og tid for å jobbe grundig med familien. Videre tematiserer samtlige utfordringer med tilgangen til kvalifisert tolk. Dette er viktige tilbakemeldinger som det blir viktig å adressere videre i oppdrag 23/6235 “utredning av felles veiledningsprogram og lederutviklingsnettverk” som BFE arbeider med i 2024.

2.10 Oppsummering

Majoriteten av respondentene vurderer at de har delvis eller god kompetanse om de ulike diskrimineringsgrunnlagene, samtidig som de oppgir behov for ytterligere kompetanseheving. De vurderer at refleksjon i egen tjeneste, holdningsarbeid, forståelse for andre mennesker og tid til å jobbe med familien er viktige faktorer ved mangfoldsarbeid. Samtlige respondenter har tematisert behovet for tilgangen til kvalifisert tolk. Respondentene har tilegnet seg mangfoldskompetanse gjennom yrkeserfaring, saksveiledning, fagdager og intern kompetansedeling.

Respondentene informerer at de ønsker enkle, tydelige og tilgjengelige rutiner, og at de har behov for at det utarbeides rutiner innenfor samtlige diskrimineringsgrunnlag. BFE vurderer at rutiner, metoder og verktøy bidrar til kvalitetssikring og likeverdige tjenester. Mangfoldsarbeidet er komplekst, og funnene fra undersøkelsen viser at det kreves strukturert implementering av mangfoldskompetanse og forankring i de lokale barnevernstjenestene. BFE vurderer at et opplæringsprogram bør bestå av kunnskap om de ulike diskrimineringsgrunnlagene, interseksjonalitet, refleksiv praksis, holdningsarbeid og tverrfaglig samarbeid med organisasjoner og andre hjelpeinstanser. Opplæringsprogrammet bør inkludere rutiner, verktøy og metoder som bidrar til å styrke eksisterende praksis og kompetanse.

3 Innspill fra organisasjoner

3.1.1 Kjønn og seksualitet

BFE har i høringsprosessen vært i dialog med rådet for kjønn- og seksualitetsmangfold, Helsestasjon for kjønn og seksualitet, FRI v/Rosa kompetansebarnevern, Skeiv verden og Harry Benjamin Ressurssenter.²⁰ Rådet for kjønn og seksualitetsmangfold viser til deres høringsuttalelse 22/294 -2. De vurderer at høringsuttalelsen fortsatt er relevant, og anbefaler samme tiltak som tidligere.²¹ Kartleggingen viser at anbefalingene til rådet for kjønn og seksualitetsmangfold er i tråd med innspill fra organisasjoner BFE har vært i dialog med. BFE viser derfor til anbefalingene fra rådet for kjønn og seksualitetsmangfold;

- Anbefaler kompetanseheving om kjønn- og seksualitetsmangfold. Opplæringsprogram bør bestå av kompetanseheving og refleksiv praksis. Det bør fokusere på egne holdninger og for forståelse i møte med barn og unge.
- Barnevernet må ha kompetanse om interseksjonalitet for å kunne ivareta barn og unge med kryssidentiteter.
- Det er lite kunnskap om relasjonsmangfold i barnevernet. Familier med flere enn to foreldre og likekjønna foreldre møter dessverre fordommer og kunnskapsløshet i møte med barnevernet. Rådet mener at sakkyndige med kunnskap om kjønns- og seksualitetsmangfold kan være med på å øke forståelsen for familiemangfoldet.
- Barnevernet må utvikle rutiner for å kartlegge holdningene i fosterhjem og at fosterfamilieene får kompetanse og mulighet til å reflektere rundt egne normer og holdninger til personer som bryter med normer for kjønn og seksualitet før plassering.
- Kompetanseheving bør inneholde kunnskap om minoritetsstress og dobbeltminoriteter.²²
- Utvikle gode rutiner for å møte barn og deres behov på lik måte, på tvers av de ulike tilbudene innad i barnevernet, for å sikre likeverdige tjenester.²³

²⁰ <https://www.foreningenfri.no/rosa-kompetanse/>
<https://www.skeivverden.no/>
<https://www.oslo.kommune.no/helse-og-omsorg/helsetjenester/helsestasjon-og-vaksine/helsestasjon-for-kjonn-og-seksualitet-hks/#gref>
<https://www.oslo.kommune.no/politikk/sentrale-rad/radet-for-kjonns-og-seksualitetsmangfold/#gref>
https://www.hbrs.no/?gclid=EAlaQobChMIoX_oJebgwMVynF_ABOKRARmEAAYASAAEgLL_fD_BwE

²¹ Høringssvar – notat til byrådssak om barnevernet (2022). <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13437687-1664374430/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Sentrale%20r%C3%A5d/R%C3%A5det%20for%20kj%C3%B8nns-og%20seksualitetsmangfold/H%C3%B8ringsuttalelser/Byr%C3%A5dssak%20om%20barnevernet%2028.01.22.pdf>

²² Definisjon minoritetsstress <https://lhbtibarnevern.no/temaoversikt/minoritetsstress/>

²³ Høringssvar – notat til byrådssak om barnevernet (2022). <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13437687-1664374430/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Sentrale%20r%C3%A5d/R%C3%A5det%20for%20kj%C3%B8nns-og%20seksualitetsmangfold/H%C3%B8ringsuttalelser/Byr%C3%A5dssak%20om%20barnevernet%2028.01.22.pdf>

Andre relevante innspill;

- Barnevernet bør besitte kunnskap om eksisterende organisasjoner, og hvor de kan søke bistand.
- Det bør utarbeides rutiner for å betrygge ansatte i deres rolle, slik at de kan tematisere kjønn og seksualitet i møte med barn og unge.
- Barnevernet bør kunne bistå foreldre med å få forståelse for barnet.

Kartleggingen viser at kjønn- og seksualitetsmangfold er et komplekst fagfelt. Helsestasjon for kjønn og seksualitetsmangfold presiserer at det kan forekomme foreldrekonflikter, hvor den ene parten nekter hormonbehandling. Barnevernet kan bli involvert i slike saker, og det er nødvendig at de har kunnskap om hvordan de kan bistå barn, unge og foreldre. Det understrekes at barnet ikke bør pålegges skyld eller skam, og at barnet bør skjermes fra konflikten. BFE vurderer at ansatte i barnevernet bør besitte kunnskap om kjønn- og seksualitetsmangfold for å kunne tilby likeverdige tjenester. Barn og unge har behov for forståelse og anerkjennelser, og ansatte bør ha kunnskap om tematikken for å kunne yte god hjelp.

3.1.2 Urfolk og nasjonale minoriteter

BFE har i høringsprosessen vært i dialog med Nasjonalt samisk kompetansesenter, Samisk hus og Romano Kher.²⁴ BFE har ikke vært i dialog med organisasjoner som representerer andre urfolk og nasjonale minoriteter enda grunnet oppdragets ordlyd og avgrensning. Det er aktuelt å inkludere andre organisasjoner i implementering og utvikling av kompetansehevede tiltak i 2024.

Innspill fra Romano Kher;

- Barnevernet bør ha grunnleggende kompetanse om rom. De bør besitte kunnskap om effekten av antisiganisme, forforskning, assimilering, generasjonstraume, rasisme og diskriminering.²⁵
- Barnevernet bør ha helhetlig perspektiv, hvor de tar hensyn til levekårsutfordringer og familieliv. Det bør sikres bedre tverrfaglig samarbeid for å bistå familier.
- Det bør satses på å rekruttere flere fosterforeldre med rombakgrunn.
- Dagens opplæringsprogram for fosterforeldre inneholder ikke informasjon om norske rom, og Romano Kher vurderer at barnevernet bør sikre representasjon og kunnskap om rom.
- Rombarn som er plassert bør få støttekontakt med rombakgrunn og/eller delta på språkopplæring.
- Det hender at omsorgssvikten barnet har vært utsatt for likestilles med romsk kultur. Det å skjerme barnet fra romsk kultur blir vurdert som barnets beste. De er mange som

²⁴ <https://kirkensbymisjon.no/romano-kher/>
<https://www.bufdir.no/nasak/>

²⁵ Definisjon antisiganisme; <https://snl.no/antisiganisme>.

kjenner til Romano kher, men få barnevernstjenester som benytter seg av deres tilbud. Romano kher vurderer at det bør skilles mellom kultur og vold. Barn- og unges språklige og kulturelle hensyn bør ivaretas ved plassering.

Romano kher har informert at det er ingen kvalifisert tolk på romani, og BFE har videreformidlet dette til IMDI.

Innspill fra Nasjonalt samisk kompetansesenter (NASAK) og Samisk hus;

- Nasjonalt samisk kompetansesenter vurderer at det bør jobbes på individ og system nivå. Arbeidet bør systematiseres og forankres i ledelsen, hvor ledelsen bør være ansvarlige for implementering og oppfølging av arbeidet.
- På individnivå bør det fokuseres på opplæring om urfolksrettigheter, landrettigheter og samfunnsforhold; historie, fornorskning, generasjonstraume, kolonialisering, assimilering og internalisert rasisme.
- Barnevernstjenesten bør besitte interkulturell kompetanse for å kunne ivareta minoriteter. Interkulturell kompetanse vil gi ansatte mulighet til å jobbe med egne holdninger, for forståelse og bidra med bredere forståelse for minoriteter til tross for deres bakgrunn.²⁶
- NASAK har utarbeidet kurs og verktøy som kan tilgjengeliggjøres for ansatte i Oslo.
- NASAK skal utarbeide e-læring som kan tilgjengeliggjøres for ansatte i Oslo.

Romano kher og NASAK har informert at både rom og samisk befolkning kan skjule deres identitet grunnet rasisme og diskriminering. Dette kan være en utfordring i møte med barnevernet og med hensyn til barnevernsloven § 1-8.²⁷ NASAK vurderer at familiens bakgrunn bør kartlegges for å tilby likeverdige tjenester og for å kunne ivareta kulturelle og språklige rettigheter.

3.1.3 Funksjonsvariasjoner

BFE har i høringsprosessen vært i dialog med Rådet for personer med funksjonsnedsettelser, Funksjonshemmedes fellesorganisasjon, Abloom, Mental Helse og autisme foreningen. Funksjonshemmedes fellesorganisasjon har sendt henvendelse til alle sine 87 medlemsorganisasjoner, og BFE har mottatt innspill fra Autisme og ADHD foreningen, HIVNorge, ME-foreningen i Oslo og Akershus.²⁸

²⁶ Interkulturell kompetanse og kommunikasjon. <https://ndla.no/nb/subject:1:1f1865fc-e4cc-48a0-918f-3530485ec424/topic:1:ae0e6304-d30e-4d3f-8e94-306d1a884e10/topic:1:b4a83480-e593-4b51-ae4c-9dee708c1616/resource:cad06ec6-25f2-48c5-891f-1df8c130f694>

²⁷ Barnevernsloven (2021) *Lov om barnevern* (LOV-2021-06-18-97). Lovdata. <https://lovdata.no/LTI/lov/2021-06-18-97/§1-8>

²⁸ <https://www.oslo.kommune.no/politikk/sentrale-rad/radet-for-personer-med-funksjonsnedsettelser/#gref>

BFE har i høringsprosessen sendt henvendelse til Unge Funksjonshemmede, men de hadde ikke kapasitet i 2023, og har bedt BFE om å ta kontakt ved senere anledning. Det eksisterer mange organisasjoner innenfor fagfeltet, og BFE har ikke vært i dialog med alle organisasjonene grunnet kapasitet. Det vurderes at det kan være aktuelt å arrangere workshop med relevante organisasjoner i 2024.

Barne- og familieetaten har fått følgende innspill;

- Det bør være en modul/emne i utdanningen av barnevernspedagoger som omhandler funksjonsvariasjoner. Den bør bestå av kunnskap om synlige og usynlige funksjonsvariasjoner og nevrotilstander.
- Barnevernstjenestene har behov for mer kunnskap om både foreldre med funksjonsvariasjoner og barn med funksjonsvariasjoner. Mangel på kunnskap kan føre til feil vurderinger og lite anerkjennende retorikk i møte med foreldre som står i krevende situasjoner.
- Det bør sikres bedre tverrfaglig og tverretatlig samarbeid. Foreldre med barn med funksjonsvariasjoner opplever at de blir avvist fra helsetjenesten, og/eller fra barnevernstjenesten ettersom det ikke foreligger omsorgssvikt. Enkelte blir minnet om omsorgsplikten når de spør om tjenester. Dette medfører at foreldre på sikt blir utslitt, og ikke klarer å ivareta omsorgen, som igjen medfører omsorgsovertagelse.
- Det finnes ulike årsaker til skolevegring. Det er viktig med barmhjertig tilnærming og behov for å finne alternative løsninger. Det bør drøftes hvordan vi best kan ivareta barn og unge som sliter med skolevegring av ulike årsaker – f.eks. autisme eller ME. Det handler ikke nødvendigvis om omsorgssvikt ved skolevegring. Rådet presiserer at barnevernet må endre måten de tenker om denne gruppen, og at de savner informasjon om dette i mangfoldsoppdraget.
- Det bør inngås samarbeid med barnekoordinator.²⁹

Foreldre med minoritetsbakgrunn

- Foreldre til barn med funksjonsnedsettelse som har minoritetsbakgrunn opplever frykt i møte med barnevernet. Det oppstår misforståelser og det blir vurdert som at foreldrene ikke kan oppdra sine barn. Det er viktig med kulturkompetanse og kunnskap om hvordan

<https://ffo.no/medlemsorganisasjoner/>
<https://abloom.no/>
<https://mentalhelse.no/>
<https://autismeforeningen.no/>
<https://www.adhdnorge.no/>
<https://www.me-foreningen.no/>
<https://hivnorge.no/>

²⁹ Veileder om samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier (2022).

<https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/samarbeid-om-tjenester-til-barn-unge-og-deres-familier/>

ansatte kan møte og/eller ivareta doble minoriteter.³⁰ Videre bør barnevernstjenestene få økt kunnskap om diagnoser, nedsatt funksjonsnivå og relasjonsarbeid. Mange foreldre lever i fornektelse, og barnevernstjenesten bør vite hvordan de skal møte og ivareta disse foreldrene.

- Det å bruke store begreper kan virke farlig for familier, og det kan være tabu å snakke om funksjonsnedsettelse. Det bør derfor anvendes enkelt språk i møte med foreldre, og det bør brukes tolk.
- Abloom anbefaler å lage informasjonsvideo som er med på å skape tillit og trygghet. Mange mangler informasjon om saksgang, hjelpetiltak og grunnlag for plassering. Informasjonsvideoene bør være på ulike språk og lett å forstå. Det kan være en fordel om barne- og familieetaten samarbeider med frivillige organisasjoner for å lage informasjonsvideo, og med ansatte med minoritetsbakgrunn. Organisasjonen anbefaler å inngå samarbeidsavtaler med frivillige organisasjoner som kan bistå BFE. Samarbeidsavtaler vil ivareta organisasjonene, ettersom de ikke nødvendigvis har støtte/tilskudd til dette arbeidet.
- Barnevernstjenestene og BFE bør være mer synlige og ute blant befolkningen.

Innspill fra ADHD Norge Oslo og Autismeforeningen i Norge Oslo.

- Anbefaler å inkludere mer kunnskap om funksjonsnedsettelse og utviklingsforstyrrelser i utdannelsen til barnevernspedagoger.
- Et opplæringsprogram burde gi barnevernstjenesten grunnleggende kunnskap om “disability theory”, herunder ulike forståelsesmodeller som sykdomsmodeller (både biologiske og psykologiske), sosiale modeller og nevromangfoldsperspektivet og dernest teorier om interseksjonalitet. Økt innsikt rundt disse ulike perspektivene vil kunne gi et mer nyansert syn på utviklingsforstyrrelser. I tillegg vil økt forståelse for felles risikofaktorer og interseksjonalitet gi ansatte i barnevernet bedre forståelse for hvorfor utviklingsforstyrrelser er så overrepresentert blant barnevernstjenestens målgruppe.
- Barnevernstjenesten bør ha kompetanse på hvordan utviklingsforstyrrelser kan utarte seg og hva god tilrettelegging innebærer. Det vil også være viktig med en grunnleggende innsikt i genetiske faktorer ved utviklingsforstyrrelser, ettersom det vil kunne gi økt forståelse for at det ofte vil være flere i familien med lignende trekk eller diagnose, og at dette vil kunne påvirke familiesituasjonen. Noen ganger vil god hjelp til barn innebære riktig hjelp og tilrettelegging til foreldre.
- Barnets atferd kan tolkes som “feil” eller som symptomer på utrygg tilknytning. Det er eksempler på at barnevernet har overtatt omsorgen for barn på bakgrunn av det de tror er reaksjoner på omsorgssvikt, der det faktisk har dreiet seg om barn med utviklingsforstyrrelser. Det er også eksempler på at barn under barnevernets omsorg har

³⁰ Unge funksjonshemmede (2018) *Dobbelminoritet – dobbelt diskriminert?*

<https://ungefunksjonshemmede.no/ungefunksjonshemmede-no/wp-content/uploads/2018/11/Dobbelminoritet-dobbelt-diskriminert.pdf>

gått lenge uten riktig diagnose, hjelp og tilrettelegging fordi deres symptomer på utviklingsforstyrrelser har blitt tolket kun som traumesymptomer.

- Barnevernets tjenester bør innrettes med tanke på at manglende tilrettelegging og støtte til familier med barn og/eller foreldre med utviklingsforstyrrelser øker risikoen for omsorgssvikt. Mange omsorgsovertakelser kunne antakeligvis vært unngått dersom familiene hadde fått tilstrekkelig med hjelp.

Innspill fra Norges ME-forening – Oslo og Akershus regionlag

- ME foreningen vurderer at det ikke er nok kunnskap om ME hos hjelpetjenestene, og at det er behov for mer kunnskap. Barnevernstjenester mottar bekymringsmelding fra skolene, ettersom ME er en viktig årsak til langtidsfravær, og det tar ofte lang tid før diagnosen blir satt.
- Det hender dessverre for ofte at barn blir sykere fordi de blir utsatt for tiltak som kan fungere godt for barn med andre lidelser, men som barn med ME ikke tåler. Derfor er kunnskap om sykdommen nødvendig. ME-foreningen har utarbeidet et gratis kurs, som de tilbyr til skoler, barnevern og andre som er i kontakt med barn og unge.³¹
- ME foreningen kan tilby kurs i 2024, og har oversendt en samlerapport utarbeidet av FAFO/SINTEF som også omhandler barnevernet.³²

Innspill fra HIVNORGE

- HIVNORGE erfarer at barnevernet i noen saker ikke forstår sin taushetsplikt riktig og heller ikke forstår styrken i det stigma, selvstigma og forventet stigma som er knyttet til hiv. Barnevernsmedarbeidere har opplyst familiemedlemmer om hiv, har nedtegnet opplysninger om at en av foreldrene lever med hiv i barnets dokumenter uten at det har relevans i saken, og har tatt opp hiv i samtale med foreldrene uten at det har noen klar begrunnelse.
- Det hender at barnevernet mottar opplysninger om at en av foreldrene lever med hiv fra helsepersonell, uten at dette har relevans i saken. Dette er brudd på taushetsplikt. HIVNORGE vurderer at barnevernet i slike tilfeller bør slette opplysningen fra dokumentet før det arkiveres, og påtale overfor den som har gitt opplysningen at de har brutt sin taushetsplikt. Barnevernet bør også vurdere om de bør informere den hvis rett til taushetsplikt er krenket slik at denne kan sende en klage over taushetsplikts-bruddet til rett myndighet.
- HIVNORGE vurderer at det er viktig med særdeles stor bevissthet omkring, både hva som deles og nedtegnes av personopplysninger, slik at andre grunnleggende rettigheter ikke krenkes. I den grad opplysninger om at foreldrene lever med hiv er nedtegnet i barnevernssaken, vurderer HIVNORGE at barnet ikke kan gis innsyn i disse opplysningene når de ellers får innsyn i sin egen barnevernssak. Imidlertid vil det som ovenfor nevnt i utgangspunktet sjelden være grunnlag for å nedtegne denne opplysningen i

³¹ Kurs i regi av ME-foreningen [Hjem - Norsk - Norges Myalgisk Encefalopati Forening \(meogskole.no\)](https://www.meogskole.no)

³² FAFO og SINTEF (2023) *Tjenesten og Meg. Samlerapport fra et prosjekt om ME-sykes møte med den norske velferdsetaten*. <https://www.fafo.no/images/pub/2023/969.pdf>

barnevernssaken i første omgang, ettersom dette oftest ikke vil være relevant for barnevernssaken.

3.1.4 Etnisiteter og språklig minoriteter

BFE har i høringsprosessen vært i dialog med Rådet for flerkulturell minoriteter, kompetansegruppen til Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, MIRA senteret, Mangfold, inkludering og respekt (MIR), Norsk innvandrersforum, Primær medisinsk verksted (PMV) v/Kirkens Bymisjon, samarbeidsrådet for Tros- og livssynssamfunn Oslo og Nasjonalt.³³

BFE har i høringsprosessen også sendt henvendelse til Bydel Mødrene Oslo, Antirasistisk senter og Likestilling, inkludering og nettverk (LIN).³⁴

Høringsprosessen belyser at det finnes flere organisasjoner som delvis jobber med familier med minoritetsbakgrunn og barnevernsproblematikk. Organisasjonene har lavterskeltilbud for foreldre, hvor de f.eks. tilbyr individuell- og/eller gruppeveiledning. Enkelte organisasjoner har ikke prosjekter som omhandler barnevern på nåværende tidspunkt, men får henvendelser fra foreldre gjennom andre tiltak/aktiviteter. Mira senteret kommer for eksempel i kontakt med mødre som har blitt fratatt omsorgen gjennom voldsprogrammet/krisetelefonen.³⁵ Mødrene ønsker gjerne å snakke med noen, og har behov for emosjonell støtte. Noen vil ha råd og veiledning før samvær eller vite hvordan de kan få barna tilbake.

Familievernkontorene i Oslo tilbyr frivillig lavterskeltilbud til foreldre som har blitt fratatt omsorgen, men det er få foreldre med minoritetsbakgrunn som benytter seg av dette tilbudet. Enerhaugen familievernkontor har derfor hatt et samarbeidsprosjekt med Primær medisinsk verksted (PMV).³⁶ PMV tilbyr individuell og/eller gruppe-veiledning, helsefremmende aktiviteter, de har ansatte med spisskompetanse og brobyggere med kulturkompetanse. De får henvendelser fra foreldre som har aktive saker, og foreldre som har blitt fratatt omsorgen. Ansatte tilbyr råd og veiledning, og bistår i komplekse barnevernssaker. Brobygger bistår i mindre komplekse saker, og under gruppeveiledning (foreldreveiledning basert på International child development program ICDP).³⁷ PMV vurderer at foreldre som har blitt fratatt omsorgen,

³³ <https://www.oslo.kommune.no/politikk/sentrale-rad/radet-for-flerkulturelle-minoriteter/#gref>
<https://mirasenteret.no/>
<https://www.mirnett.org/wp/>
<https://norskinnvandrersforum.no/>
<https://kirkensbymisjon.no/pmv-flerkulturelt-ressurssenter-i-oslo/>
<https://stl.no/>

³⁴ <https://bydelmor.no/>
<https://antirasistisk.no/>
<https://www.linorg.no/>

³⁵ <https://mirasenteret.no/krisehjelp-og-radgivning/>

³⁶ Oppdrag 23/912-16 Etablere avtale med familievernkontorene i Oslo om systematisk oppfølging av foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn, Del 1.

³⁷ ICDP - <https://www.icdp.no/hva-er-icdp/>

har stor nytte av foreldreveiledning i gruppe med ansatte og brobyggere. De erfarer at foreldrene lærer, samtidig som de bygger nettverk med foreldre i lignende situasjoner.³⁸

Organisasjonene samarbeider med familievernkontoret, og veileder/henviser foreldre videre ved behov.

BFE har fått følgende innspill fra overnevnte organisasjoner;

Mistillit og frykt

- Organisasjonene erfarer at det er mye frykt og mistillit blant foreldre. Det er enkelte vandrehistorier som skaper mye utrygghet og usikkerhet. Det er behov for å jobbe med å spre informasjon på et forebyggende nivå. F.eks. hva er rollen til barnevernet? Hva vil skje om du mister omsorgen? Hva er hjelpetiltak? o.l. Det kan være fint med store dialogmøter, men enkelte miljøer har behov for dialog i mindre grupper, og sofadialog kan være til fordel for mange. Viktig å ta hensyn til språk og språkferdigheter. Diabetesforbundet har f.eks. hatt gode dialogmøter med likepersoner.³⁹
- Det kan bli for mye informasjon i introduksjonsprogrammet. Det er derfor behov for mer informasjon også på andre arena.
- Viktig å spre informasjon til befolkningen, men også organisasjoner. Hva slags hjelp kan barnevernet tilby? Det er viktig å presisere hvilke typer hjelp barnevernet kan gi? Informasjonen fra Bufdir bør gis på et tidlig stadium.
- Enkelte foreldre takker nei til foreldreveiledning og tiltak ettersom det innebærer kontakt med barnevernet. Foreldrene har ikke nok kunnskap om hvorfor barnevernet tilbyr tiltaket. Samtidig som foreldre ikke tørr å sende henvendelse til PPT eller BUP, da de antar at PPT f.eks. er forlenget arm av barnevernstjenesten.

Kvalifisert tolk og klart språk

- Det bør benyttes kvalifisert tolk. Samtidig som ansatte bør vite hvordan de skal benytte tolk. Det bør vies lenger tid til de familiene som ikke har norsk som morsmål, og har behov for tolk.
- Barnevernet bør ha et klart og forståelig språk i møte med familier. Det presiseres at barnevernet bør være direkte og ærlig, og tørre å si hva det betyr å takke nei til tiltak.

³⁸ Rapport om linkerarbeider/brobygger (2023). *Dialog- og mangfoldsarbeid som del av kompetanseutvikling til bydelene*. Barne- og familieetaten.

³⁹ Likepersoner. <https://www.diabetes.no/tilbud-til-deg/likepersoner/>

Kompetansehevende tiltak

- Barnevernet bør ha et helhetlig perspektiv i møte med familier, og ta hensyn til foreldrenes psykiske og fysiske helse, traume, vold, økonomi, botid, kultur og etnisitet. Ansatte bør ha noe kunnskap om familiens bakgrunn og deres rettigheter. Familier med sammensatte utfordringer (økonomi, psykisk helse, språkvansker, kort botid o.l.) har et stort behov koordinerende tiltak. Enkelte familier har f.eks. flere kontaktpersoner i NAV og barnevernet, og dette kan bli svært krevende for familien. Organisasjonene vurderer at barnevernet bør bistå familien i en slik situasjon med både navigering og tilrettelegging. Organisasjoner anbefaler at ansatte bør besitte kunnskap om sosioøkonomiske aspekter.
- PMV vurderer at ansatte bør besitte interkulturell kompetanse, ha kunnskap om Pierre Bourdieu og isfjell-modellen.⁴⁰
- Noen organisasjoner vurderer at barnevernet i større grad bør vektlegge det kulturelle aspektet for å forstå samspill og oppdragelse. Mens andre organisasjoner vurderer at barnevernet bør ha helhetlig perspektiv og unngå kulturalisering.⁴¹

Andre innspill

- Foreldre opplever bytte av kontaktperson som utfordrende, da det kan bli endringer i samvær, og at de må gjenta tidligere informasjon.
- Barnevernet bør benytte flere sakkyndige med flerkulturell kompetanse, og bør satse på å rekruttere flere fosterhjem med minoritetsbakgrunn.
- Psykisk helse kan være tabubelagt i innvandrer miljøer, og det kan være vanskeligere å takke ja til hjelp. Samtidig som enkelte foreldrene kan besitte lite kunnskap om diagnoser og utviklingsforstyrrelser. Barnevernet bør besitte kunnskap om hvordan de kan skape forståelse og veilede foreldre i slike tilfeller.

⁴⁰ Bourdieu: Kapittel, Habitus og felt. <https://ndla.no/nb/subject:f2ef1c73-d706-44e9-b1bd-7923842d6b4e/topic:72d58c04-0fe1-46c0-9b7f-f8244560e238/topic:c6726157-484e-45df-9752-72d2752947f1/resource:16fddba4-a43f-442a-bed2-46ffa2dfc600>

Teorier om interkulturell kommunikasjon. <https://ndla.no/nb/subject:f2ef1c73-d706-44e9-b1bd-7923842d6b4e/topic:2b6aa661-625b-4110-8c77-0b2b99bd7a32/topic:1ca3f373-0ff6-461c-8321-0e3616a2c4a5/resource:873bcfc0-b3d5-48f2-ac4d-db093f9ed16d>

⁴¹ Rugkåsa, M., Eide, K., & Ylvisaker, S. (2015). *Kulturalisering og symbolsk mening i barnevernsarbeid. Tidsskrift for velferdsforskning.*

3.2 Informasjon om arbeid med mangfold fra oppvekstsektoren

BFE har i høringsprosessen sendt henvendelse til oppvekstsektoren, for å kartlegge gode tiltak/aktiviteter/initiativ og utviklingsprosjekter innen mangfoldstema. BFE har mottatt svar fra Bydel Sagene, Bydel Østensjø, Bydel Søndre-Nordstrand, Helseetaten og utdanningsetaten, og disse er vedlagt oppdraget.

BFE vil i 2024 vurdere i hvilken grad tiltakene er av betydning for utvikling og implementering av kompetansehevende tiltak, og informere barnevernstjenestene om relevante tiltak.

3.3 Innspill fra sentrale råd og foreninger

I tillegg til de overnevnte organisasjonene har BFE vært i dialog med landsforeningen for barnevernsbarn, organisasjonen for barnevernsforeldre, Oslo kommunes sentrale ungdomsråd og BFEs ungdomsråd. Landsforeningen for barnevernsbarn skal drøfte mulighetene for å arrangere innspillsseminar med sine medlemmer. Deres medlemmer er opptatt av mangfold, og vurderer at dette er aktuelt for deres organisasjon.⁴²

BFE har blitt kontaktet av tre foreldre med erfaring fra barnevernet i Oslo. Foreldrene har fått informasjon om oppdraget gjennom diverse organisasjoner. De har gitt følgende innspill;

- Barnevernet besitter lite kunnskap om psykisk helse og barn med diagnoser. Barnevernet bør samarbeide med instanser med kompetanse. Samtidig som de bør lytte til foreldrene, og bistå basert på deres behov. Foreldrene opplever at barnevernet tar utgangspunkt i diagnosen til foreldrene, uten å lytte og forstå deres situasjon.
- Barnevernet bør lytte til foreldre med minoritetsbakgrunn. Foreldrene kan ha behov for veiledning, og barnevernet bør informere om kurs og veiledningsprogram. Foreldrene ønsker omsorg tilbake, og er villige til å lære. Men har ikke kunnskap om ulike veiledningsprogram. De kan oppleve frykt, men vil ha omsorgen tilbake. Barnevernet bør fokusere på andres kultur, høre alle sidene i saken og veilede foreldrene.
- Barnevernet bør ta hensyn til barnets kulturelle bakgrunn, og ivareta kulturen ved plassering.
- Foreldrene opplever at det kan forekomme feil i referat. De vurderer at barnevernet besitter mye makt, og de bør ta høyde for dette i møte med familier, barn og unge.

⁴² <https://barnevernsbarna.no/>
<https://barnevernsforeldre.no/>
<https://www.oslo.kommune.no/politikk/sentrale-rad/det-sentrale-ungdomsradet/#gref>
<https://bfe.intranett.oslo.kommune.no/tilbud-og-tjenester/ungdomsradet/>

3.3.1 Innspill fra ungdomsrådet i BFE

Det ble gjennomført to møter med ungdomsrådet i BFE. De var opptatt av tillitsbyggende arbeid, og å forebygge frykt hos foreldre. Rådet oppfordret BFE til å oppsøke tros- og livssynssamfunn, idrettsforeningene, skoler og barnehager for å informere om barnevernets mandat.

Ungdommene påpekte at foreldre bør få informasjon før de er i kontakt med barnevernet.

Ungdomsrådet vurderer at det bør jobbes med for forståelse, bevisstgjøring og fordommer hos ansatte i barnevernet. En ungdom påpeker at det ikke nødvendigvis kulturen eller religionen som er årsaken bak volden. Det kan være andre årsaker bak volden, som for eksempel psykisk helse. Barnevernet bør ikke bli farget av egen for forståelse. En annen ungdom spesifiserer;

«Hvis min familie lever på en måte, så er det ikke nødvendigvis feil. Et eksempel: Det var noe jeg ikke fikk lov til, som jeg syntes var helt greit. Så kom saksbehandleren og sa at det burde du egentlig få lov til. Det ble feil at hun satte sin egen standard som fasit.»

Ungdommene vurderer at det bør jobbes med fordommer gjennom workshop. En ungdom sier;

«Jeg tror det er vanskelig hvis saksbehandler har fordommer fra før av, fordi det er ikke sikkert at de vet at de har fordommer. Da blir det viktig å hjelpe dem til å oppdage at de har det. Tror det er lurt hvis dere har workshops, med oppgaver som gjør at saksbehandleren bli satt ut der og da. Få de til å tenke: oi, dette må jeg faktisk tenke over.»

Ungdomsrådet presiserer at ansatte ikke bør være preget av egen for forståelse og fordommer. De vurderer at barnevernet bør rekruttere flere ansatte med mangfoldsbakgrunn, og at dette kan utfordre fordommer og forståelse hos andre kollega. Videre vurderer ungdommene at barnevernet bør være åpen og nysgjerrig i møte med familier. En ungdom spesifiserer;

«For barnet kan det være betryggende dersom saksbehandleren (spesielt hvis saksbehandleren er etnisk norsk) sier til barnet: Vi har forskjellige kulturer, og deres oppdragelse og kultur er ikke nødvendigvis feil selv om vi er forskjellige. Legg det klart og tydelig frem at det er greit at dere er forskjellige. Få barnet til å fortelle om hvordan de har det i sin familie, og hvordan familien er. Saksbehandleren må være åpen/nysgjerrig.»

«Saksbehandler kan også stille spørsmålene hva har du behov for? og hva er det du trenger/mangler?»

Enkelte ungdom vurderer at foreldre bør veiledes om krysskulturelle ungdom. De må få hjelp til å forstå barnet, og barnets situasjon.

Andre ungdom vurderer at barnevernet bør ivareta barn og unges kulturelle og språklige rettigheter ved plassering. De påpeker at barnevernet bør besitte kunnskap om deres kultur, slik at de kan veilede fosterforeldre. En ungdom spesifiserer;

«Alle har en kultur, og mange følger en religion. Identitet har alt med seg selv å gjøre. Mange i ungdomsrådet føler på at man ikke har med seg så mye fra kulturen sin. Tror det er en viktig del av identiteten din. Kanskje du ikke legger merke til det når du er 10-12 år og prøver å være som andre, men når du er eldre og du ikke kan noe om kulturen eller språket og du møter noen fra kulturen, så føler man seg fremmedgjort. Det handler om tilhørighet. Kanskje du er kjempenegativ resten av livet. Men tror det hjelper hvis fosterfamilien legger til rette for deg. Barn i fosterhjem har ikke en hel identitet. Det er ikke alltid at fosterfamilien er godt nok informert om hva barnet har vært igjennom før de kommer dit – hva er historien, hva var oppdragelsen. Det kan slå helt feil hvis man møter barnet på feil måte.»

3.3.2 Innspill fra sentralt ungdomsråd

Sentralt ungdomsråd (SUR) vurderer at det er behov for kompetanseheving med utgangspunkt i fordommer og forforståelse, samtidig som det bør rekrutteres flere ansatte med mangfoldsbakgrunn. De opplever at barnevernet kan forskjellsbehandle basert på etnisitet, og at ansatte også kan besitte fordommer mot likekjønnede foreldre. Barnevernet bør vite hvordan de skal møte barn som tilhører flere minoriteter, for eksempel om du er skeiv og har funksjonsnedsettelse. En ungdom spesifiserer;

«Det er litt forskjell på hvordan man blir behandlet, spesielt når det er barn med minoritetsbakgrunn, de blir behandlet annerledes enn etniske norske. Det er også avhengig av hvem som leder saken, det handler litt om fordommer.»

Videre vurderer SUR at barnevernet har behov for kunnskap om krysskulturelle ungdom, slik at de kan veilede foreldre. En ungdom sier;

«Noe jeg har observert er, hvordan generasjonsskifte påvirker barn og ungdom. Forholdet andre og tredje generasjon har til deres kultur varierer. Barnevernet har kunnskap om kultur, men de trenger mer kunnskap om krysskulturelle ungdom og deres oppvekst.»

3.4 Videre dialog med organisasjoner og tros- og livssynssamfunn.

Det ble gjennomført workshop med barnevernstjenestene i forbindelse med mangfoldsoppdraget i oktober 2023 (leveranse 4). Det ble reflektert rundt dialog- og informasjonsarbeid, og om barnevernstjenestene har mulighet til å inngå samarbeidsavtale (utkast basert på PROKUS) med organisasjoner og/eller tros- og livssynssamfunn i deres bydel.

Barnevernstjenestene informerte at dialog- og informasjonsarbeid krever ressurser. Enkelte barnevernstjenester har tidligere samarbeidet med tros- og livssynssamfunn, men ikke gjenopprettet samarbeidet etter pandemien. Tjenestene presiserte at samarbeidet forutsetter et samarbeid/læringsnettverk mellom flere barnevernstjenester, som for eksempel PROKUS eller FATU. Barnevernstjenester er forpliktet til et samarbeid med skoler, barnehager og andre tjenestesteder, og enkelte tjenester opplever at det allerede er krevende å vedlikeholde Oslostandardene for eksempel den om samarbeid mellom skole og barnevernstjeneste.⁴³

Barnevernstjenestene har allerede noe dialog med organisasjoner og tros- og livssynssamfunn basert på behov, etterspørsel og kapasitet. Enkelte tjenester samarbeide med bydelsmødrene, mens andre har god dialog med f.eks. somaliske foreldre (Bydel Sagene og Grünerløkka.)

Noen barnevernstjenester vurderer at de har behov for nasjonal drahjelp og/eller mangfoldskontakter som jobber med å dialog og informasjonsarbeid. *“Vi savner nasjonal drahjelp. Vi kan være ute masse i bydelene, men vi trenger noen mer fra nasjonalt hold. Vi må gjøre vår del i vårt lokalsamfunn, men vi må ha drahjelp. Ut på nasjonalt nivå.”* Tjenestene vurderer at de ikke har ressurser til å inngå samarbeidsavtaler med organisasjoner grunnet kapasitet på nåværende tidspunkt.

En tjenestene anbefalte å dele kontaktinformasjonen til nøkkelpersoner i tjenesten som er ansvarlig for informasjonsoppdrag. Dette vil føre til at organisasjoner og tros- og livssynssamfunn har oversikt over hvem de kan kontakte i de ulike barnevernstjenestene.

PROKUS har tidligere samarbeidet med Oslo Politidistrikt (OPD) gjennom samarbeidsforumet i Groruddalen, hvor OPD inviterte inn tros- og livssynssamfunn og aktuelle organisasjoner til dialogcafé. BFE har på bakgrunn av dette gjennomført et møte med politiet v/enhet Øst, og et møte med PROKUS, for å kartlegge om det er mulighet for å gjenopprette et slikt samarbeid. Politiet har nylig etablert dialogforum i med bydel Alna, Grorud, Stovner, Bjerke og Søndre-Nordstrand, og kan invitere inn barnevernstjenestene når forumet er veletablert. Politiet har ytret et ønske om å gjennomføre fagdag med tros- og livssynssamfunn i samarbeid med barnevernstjenester. PROKUS er positive til å bidra inn, men har ikke mulighet til å koordinere

⁴³ Oslo kommune (2013) *Oslostandard for samarbeid mellom skole og barnevernstjeneste*.

https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13111546-1604585840/Tjenester%20og%20tilbud/Skole%20og%20Utdanning/Kvalitet%20i%20Osloskolen/Oslostandard%20for%20samarbeide%20mellom%20skole%20og%20barnevern.pdf%20387467_1_1.pdf

fagdagen. BFE vil bistå i denne prosessen, og innkaller politiet til møte for å kunne drøfte dette ytterligere.

Innsiktsarbeidet belyser at det er mye frykt, mistillit og feilinformasjon om barnevernet, og hvor enkelte avstår fra å søke hjelp hos BUP og familievernkontoret, ettersom de antar at instansene er forlenget arm av barnevernet.⁴⁴ Organisasjoner og råd anbefaler å jobbe forebyggende med å spre informasjon og å etablere dialog. BFE vurderer at dialogarbeidet må forankres og systematiseres. Barnevernet har behov for ressurser som jobber med å spre informasjon og å etablere dialog i “fredstid”. Tillit bygges over tid, og arbeidet krever at ansatte har kapasitet til å gjennomføre dialogmøter, og å følge opp i ettertid. Mangfoldskontaktene i politiet jobber med å spre informasjon ved å besøke tros- og livssynssamfunn, samtidig som de tidligere gjennom kvinnenettverket har etablert struktur og dialog med kvinner i minoritetsmiljøer. BFE vurderer at barnevernet også har behov for mangfoldskontakter, og vil profitere på et slikt tiltak.

BFE har vært i dialog med ca. 20 råd, organisasjon og/eller tros- og livssynssamfunn, og etablert dialog med andre tjenestesteder, direktorater og etater. BFE har kartlagt at det eksisterer mange organisasjoner som i liten eller stor grad jobber med barnevernsproblematikk. Enkelte minoritetsmiljøer har egne organisasjoner, og BFE har f.eks fått anbefalt omtrent 21 organisasjoner av velferdsetaten og IMDI. BFE har i tillegg gjennom dialog fått anbefalt ytterligere organisasjoner.

BFE vurderer at det er behov for å jobbe med organisasjoner og tros- og livssynssamfunn på tre nivåer;

1. Rekruttere fosterforeldre med mangfoldsbakgrunn i samarbeid med andre seksjoner i BFE. Det skal utarbeides plan for rekruttering, og hvilke organisasjoner som bør prioriteres i 2024 i samarbeid med seksjon for kommunikasjon og samfunnskontakt.
2. Informasjon og dialogarbeid – med formål om å bygge tillit og forebygge frykt.
3. Innspill og forslag til kompetanseheving.

BFE vurderer at det kan være hensiktsmessig å samle representanter fra organisasjoner og tros- og livssynssamfunn, for å effektivisere arbeidet. Fagdager i samarbeid med politiet eller workshop med organisasjoner om f.eks funksjonsvariasjoner kan bidra til å sikre representasjon, innspill, og kartlegge relevante ressurser. BFE vurderer å inngå samarbeidsavtale med større organisasjoner/paraplyorganisasjoner som f.eks. samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn.

Enkelte organisasjoner og tros- og livssynssamfunn informerer at et samarbeid krever ressurser og tilskudd. De ønsker gjerne å samarbeide med BFE, men vurderer at det er behov for støtte, da virksomheten er basert på frivilligarbeid. BFE vurderer at et samarbeid forutsetter planlegging, gjennomføring og etterarbeid med tanke på oppfølging av medlemmer i organisasjonen og/eller

⁴⁴ Oppdrag 23/912-16 Etablere avtale med familievernkontorene i Oslo om systematisk oppfølging av foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn, Del 1.

dialog med tjenesteapparatet. BFE vurderer derfor at kompensasjon/støtte for organisasjonens bidrag kan sikre samarbeidet.

4 Veien videre og forslag til kompetansehevende tiltak

BFE har sammenlignet nåværende funn med innsiktarbeidet som ble gjennomført i “Oslostandard for samarbeid med barn i barnevernet”. Deltakerne i begge prosessene har belyst betydningen av å lære team, refleksjon i egen tjeneste og lokal tilpasning basert på behov og kompetanse. De har presisert viktigheten av tydelige signaler og føringer fra ledelsen, og vurdert at rutiner, veiledere og nettressurser bør være lett tilgjengelige.

BFE vurderer at et opplæringsprogram bør bestå av kunnskap om de ulike diskrimineringsgrunnlagene, interseksjonalitet, refleksiv praksis, holdningsarbeid og tverrfaglig samarbeid med organisasjoner og andre hjelpeinstanser. Opplæringsprogrammet bør også inkludere rutiner, verktøy og metoder som bidrar til å styrke eksisterende praksis og kompetanse. Arbeidet krever forankring i ledelsen, strukturert implementering og oppfølging av kompetanseheving. BFE vurderer at det derfor bør satses på strukturert implementering for å kunne lykkes med mangfoldsarbeidet, dette er avhengig av finansiering av en slik satsing.

4.1 Modulbasert opplæring

BFE ønsker å fremme forslag om modulbasert opplæring som består av fagdag, e-læring og refleksjonsøvelser som kan benyttes i egen tjeneste. BFE ønsker å samarbeide med barnevernstjenester, relevante seksjoner i BFE (Enhet for fosterhjemsveiledning, opplæring og støtte - EFOS), organisasjoner og andre relevante etater for å kunne utarbeide en slik modulbasert opplæring.

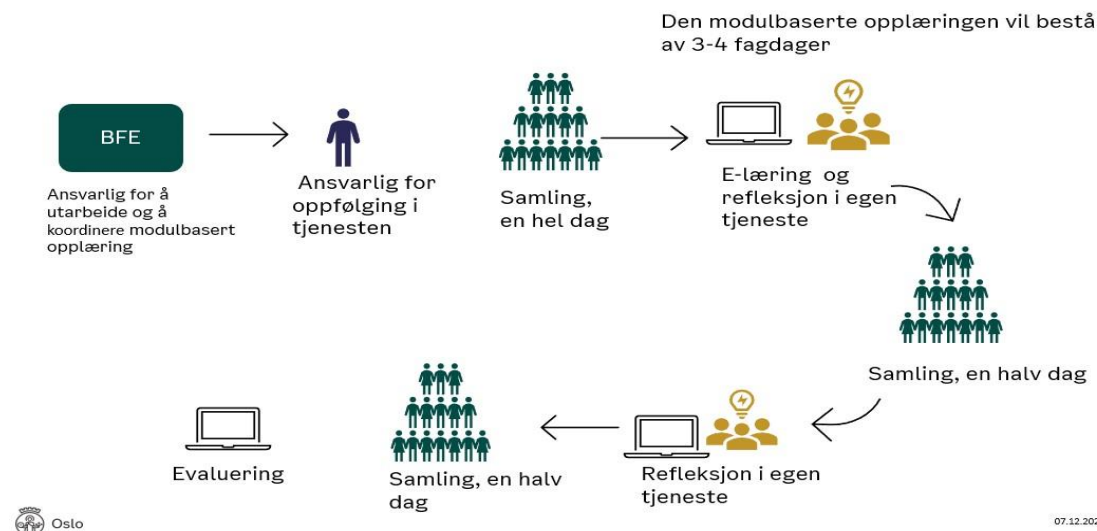
Basert på kartleggingen anbefaler BFE at det bør utarbeides modulbasert opplæring om følgende tema;

BFE har initiert og etablert dialog med barnevernstjenester og relevante aktører, og fått innspill til undertema og læringsmål. BFE vurderer at det er hensiktsmessig å inkludere aktuelle seksjoner og organisasjoner i videreutvikling og implementering.⁴⁵

Kartleggingen viser at implementering og oppfølging er sentrale faktorer for måloppnåelse ved kompetanseheving. BFE vurderer at en slik modulbasert opplæring forutsetter forankring i de lokale barnevernstjenestene på ledelsesnivå. I tillegg bør det være noen ansvarlige som jobber med implementering og oppfølging av arbeidet. BFE ønsker å fremme følgende forslag til implementering og oppfølging;

⁴⁵ BFE gjennomførte workshop med barnevernstjenester 10.10.23, hvor tjenestene fikk mulighet til å komme med innspill til undertema, læringsmål og implementering av modulbasert opplæring.

Forslaget er basert på innspill fra barnevernstjenester, og tidligere og nåværende opplæringsprogram, i regi av BFE, f.eks. voldsopplæringsprogrammet.⁴⁶

Forslaget forutsetter satsing på kompetanseheving i mangfold og økt tilskudd til utarbeiding og implementering. Velferdsetaten har mottatt oppdrag om “å anskaffe e-læringskurs om kjønn- og seksualitetsmangfold for ansatte innen skole og helse”.⁴⁷ Videre bør etatene samarbeide for å utarbeide felles e-læring for ansatte i Oslo kommune innenfor dette temaet, og e-læringen bør utarbeides i den digitale plattformen KS-læring. Dette vil bidra til strukturert kompetanseheving på tvers av etater og bydeler, og sikre kvalitet og likeverdige tjenester i tråd med Hammerborgserklæringen.⁴⁸ BFE anbefaler at byrådet gir styringssignaler til etatene om å samarbeide om utarbeiding og implementering av felles e-læring om kjønn og seksualitetsmangfold.

Utviklings- og kompetanseetaten (UKE) har fått i oppdrag saksnr; 20/1163 - 231 “å organisere en anbudskonkurranse for samkjøpsavtale om opplæringstilbud fra eksterne leverandører.” Opplæringstilbudet skal gi kunnskap om mangfold, inkludering og samvirkende diskriminering. Tilbudet skal inkludere kunnskap om diskrimineringsgrunnlagene etnisiteter, funksjonsevne og kjønnsidentitet og seksuell orientering. Kursene skal arrangeres fysisk eller digitalt i sanntid.

⁴⁶ Opplæringsprogram i tema vold og seksuelle overgrep. <https://bfe.intranett.oslo.kommune.no/tilbud-og-tjenester/planlagte-kurs-og-program/om-kursene/opplaringsprogram-i-tema-vold-og-seksuelle-overgrep>

⁴⁷ 20/1163- 239 Mangfold og likeverd – oppdrag til velferdsetaten i 2023.

⁴⁸ Oslo kommune 2023. Hammerborgserklæringen 2023-2027. <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13493212-1698221205/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Byr%C3%A5det/Hammersborgerklæringen%202023-2027.pdf>

Innsiktsarbeidet UKE har gjennomført belyser at det er behov for grunnleggende kompetanse, og opplæringstilbudet vil derfor gi alle ansatte i Oslo kommune felles referanseramme.⁴⁹

BFE deltar inn i UKEs brukergruppe, og gir innspill rundt barnevernets behov for kompetansehevende tiltak innen mangfold. Det kan se ut som at et opplæringsprogram i regi av UKE, slik det er presentert, kan bidra til å gi ansatte grunnleggende kompetanse om samvirkende diskriminering, kjønn og seksualitetsmangfold, etnisiteter, og funksjonsvariasjoner. Nivå på det kompetansehevende tiltaket, og om det treffer på behovet til medarbeiderne i barnevernet, er fremdeles usikkert, og vil i stor grad avhenge av hvilken leverandør som får tilsagnet.

Kartleggingen belyser at barnevernstjenestene i Oslo kommune har gode ressurser og ansatte med høy kompetanse innenfor mangfold. Tilbakemeldingene til BFE er at et opplæringsprogram bør bestå av hybridlæring, dvs en kombinasjon av digitale og fysiske leksjoner. Det bør være praksisnært og fokusere på relevante problemstillinger barnevernet møter i deres arbeidshverdag. Mange av respondentene har lang yrkeserfaring, og vurderer at tid, tverrfaglig samarbeid, forståelse for familien og refleksjon i egen tjeneste er viktig for å kunne lykkes med mangfoldsarbeid. Tjenestene anbefaler å styrke rammebetingelsene, slik at de kan jobbe med dialog- og informasjonsarbeid, kompetanseheving og tilby likeverdige tjenester. Dette samsvarer med tidligere tilbakemeldinger fra bydelene. BFE anbefaler også å ha et økt fokus på forebygging av turnover og sykefravær. Implementeringsarbeid er avhengig av gode ressurser og kapasitet, og BFE anbefaler at dette ivaretas i videre implementeringsarbeid.

⁴⁹ Opplæring om mangfold og likeverd - oppdrag til UKE. Saksnummer; 20/1163 - 231. Byrådsavdeling for arbeid, integrering og sosiale tjenester.

5 Vedlegg

5.1 Oversikt over eksisterende veiledere, rutiner og nettressurser

5.1.1 Kjønn og seksualitet

Helsedirektoratet (2020). Nasjonalt forløp for barnevern – kartlegging og utredning av psykisk, somatisk og seksuell helse, tannhelse og rus [nettdokument]. Oslo: Helsedirektoratet
<https://www.helsedirektoratet.no/nasjonale-forlop/barnevern>

<https://www.bufdir.no/contentassets/ed7a489b2fbf4c808e4637c037e51450/kjonns--og-seksualitetsmangfold---en-veileder-for-ansatte-pa-omsorgssentre-og-mottak.pdf>

[Handlingsplan Stolt og Fri, Oslo kommune 2020-2023](#)

<https://lhbtibarnevern.no/>

<https://www.kompetansebroen.no/article/kjonnsinkongruens?o=oslo>

<https://www.oslo.kommune.no/helse-og-omsorg/helsetjenester/helsestasjon-og-vaksine/helsestasjon-for-kjonn-og-seksualitet-hks/#gref>

<https://www.ichatten.no/>

<https://ungefunksjonshemmede.no/ressurser/kurs/seksomfunger/e-laeringskurs-kapittel-1-11/hvordan-bor-vi-mote-doble-minoriteter/>

<https://skeivkunnskap.no/nettkurs/introduksjon-til-normer-kjonn-og-seksualitet/>

<https://skeivkunnskap.no/l%C3%A6ringsressurser/kjonnsportalen/>

https://issuu.com/osigraf/docs/kj_nns-og-seksualitetsmangfold_-i-skolen-metodebok

<https://sexogpolitikk.no/undervisningsportalen/>

5.1.2 Nasjonale minoriteter, etnisiteter og språklige minoriteter

<https://www.bufdir.no/nasak/rettigheter/>

<https://www.bufdir.no/nasak/>

<https://kirkensbymisjon.no/romano-kher/>

https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/negativ_sosial_kontroll_tvangsekteskap_og_aresrelatert_vold_en_veileder_til_barnevernstjenesten/

https://www.bufdir.no/contentassets/ed7a489b2bf4c808e4637c037e51450/retningslinjer_for_saker_om_personer_over_18_ar_som_star_i_fare_for_a_bli_utsatt_for_ufrivillige_utenlandsopphold_eller_som_oppholder_seg_ufrivillig_i_utlandet_revidert.pdf

https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/samvar_retningslinje_for_vurdering_av_samvarsordning_ved_omsorgsovertakelse/

<https://rettentil.no/fra-bekymring-til-hjelp/a-leve-med-krysskultur>

<https://flexid.no/krysskulturelle-liv/hvem-er-krysskulturell>

<https://www.lillsalole.com/fagpublikasjoner>

<https://rvtsvest.no/forebygging-av-fleirkulturelt-utanforskap/>

<https://www.mirkompetanse.org/nb/courses/violence-in-close-relationships/>

<https://www.bufdir.no/vold/aresrelatert/kompetanseteamet/>

<https://www.kun.no/likestillingspodden.html>

<https://seifnorge.wpcomstaging.com/om-seif/oslo/>

<https://transl8.no/>

<https://komba.no/>

5.1.3 Prokus

Kulturell støtteplan - Judith Van der Weele [Kulturell Støtteplan Van der Weele.pdf](#)

Oversikt over kulturressurser – utarbeidet av Prokus.

Kulturdiagram – hjelpeskjema

[Håndbok - Sammen for barnas beste \(2\).pdf](#)

[Orginal serviceerklæring.doc](#)

[Dialogcafe 2.docx](#)

[Dialogcafe beskrivelse norsk.pdf](#)

[Gruppeoppgaver kultursensitivt barnevern 2013.docx](#)

[Gruppeøvelser kultur.docx](#)

[Håndbok kommunikasjon redigert mars 14.pdf](#)

[Gruppeoppgave Prokus 2016.docx](#)

[Barnevern Samarbeidsforumet 2016.doc](#)

[Oversikt over Prokus tema.docx](#)

5.1.4 Funksjonsvariasjoner

<https://bfk.bufdir.no/>

CRPD – Veiledning til FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. <https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/crpd/>

[https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/barn_med_nedsatt_funksjonsevne__veileder_barnevern_og_helse__og_omsorgstjenester/](https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/barn_med_nedsatt_funksjonsevne_veileder_barnevern_og_helse_og_omsorgstjenester/)

<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/samarbeid-om-tjenester-til-barn-unge-og-deres-familier>

<https://www.helsedirektoratet.no/nasjonale-forlop/barnevern>

https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/samarbeid-mellom-barneverntjenester-og-psykiske-helsetjenester-til-barnets-beste/Samarbeid%20mellom%20barneverntjenester%20og%20psykiske%20helsetjenester%20til%20barnets%20beste.pdf/_/attachment/inline/3318e1cd-d0cb-4314-9990-f17b9d5a40ec:3ac134796a4fd80095714fb43a577d6d3f16331c/Samarbeid%20mellom%20barneverntjenester%20og%20psykiske%20helsetjenester%20til%20barnets%20beste.pdf

<https://abloom.no/>

